

सत्यमेव जयते

C

The Gujarat Government Gazette

EXTRAORDINARY PUBLISHED BY AUTHORITY

Vol. LIII]

THURSDAY, JULY 12, 2012/ASADHA 21, 1934

Separate paging is given to this Part in order that it may be filed as a Separate Compilation.

PART IV-B

Rules and Orders (Other than those published in Parts I, I-A, and I-L) made by the Government of Gujarat under the Gujarat Acts

शिक्षण विभाग,

આહેરનામું

સચિવાલય, ગાંધીનગર, ૧૮મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨.

બાળકોનો મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર અધિનિયમ, ૨૦૦૮.

ક્રમાંક : છબેચ/ એસએચ/ ૪/ પીઆરઈ/ ૧૨૨૦૧૦/ જીઓસઆઈ-૧૦/કે :- બાળકોનો મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર અધિનિયમ, ૨૦૦૮ (સન ૨૦૦૮ ના ઉપ મા) ની કલમ ઉત્થી મળેલી સત્તાની રૂએ, ગુજરાત સરકાર, આથી નીચેના નિયમો કરે છે : -

પ્રકરણ-૧

પ્રારંભિક

૧. ટૂકી સંશોધન, આરથ અને વ્યાપ્તિ:- (૧) આ નિયમો બાળકોનો મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર નિયમો, ૨૦૧૨ કહેવાશે.
(૨) તે રાજ્યત્રમાં તેની પ્રસ્તિષ્ણની તારીખથી અમલમાં આવશે.
(૩) તે સમગ્ર ગુજરાત રાજ્યને લાગુ પડશે.
૨. વ્યાખ્યા:- આ નિયમોમાં, સંદર્ભથી અચ્યાથા અપેક્ષિત હોથ તે સિવાય -
(ક) “અધિનિયમ” એટલે બાળકોનો મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર અધિનિયમ, ૨૦૦૮ (સન ૨૦૦૮ નો ઉપમો);
(ખ) “પરિશિષ્ટ” એટલે આ નિયમો સાથે જોડેલું પરિશિષ્ટ;
(ગ) “અંગણવાડી” એટલે સંકલિત બાળ વિકાસ યોજના હેઠળ સ્થપાયેલું અંગણવાડી કેન્દ્ર અને તેમાં બાળવાડી, બાળમંદિર અને પૂર્વ-પ્રાથમિક શિક્ષણ પૂર્વું પાડતી તેના જેવી સંસ્થાઓનો પણ સમાવેશ થાય છે;

- (ધ) "નિયત તારીખ" એટલે અધિનિયમ જે તારીખે અમલમાં આવે તેવી રજ્યપત્રમાં જાહેર કર્યા પ્રમાણેની તારીખ;
- (ય) "પ્રકરણ" એટલે અધિનિયમનું પ્રકરણ;
- (જ) "સભમ સત્તાનિકારી" એટલે,-

(૧) ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૮૮ (સન ૧૯૮૮ના ગુજરાતના ૧૮મા) હેઠળ જિલ્લા પંચાયતને પ્રાથમિક શિક્ષણ પૂરું પાડવાની ફરજ સોંપવામાં આવી હોય ત્યારે તે સંબંધિત જિલ્લા પંચાયતના વિસ્તારની અંદર અને અનુનિયિત કોઈપણ અને નગરપાલિકાના બનેલા વિસ્તારની અંદર આવેલી શાળાઓના કિસ્સામાં જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિકારી, અને

(૨) બાકીના/ બીજા વિસ્તારો માટે, જિલ્લાના સંબંધિત જિલ્લા શિક્ષણ અધિકારી;

- (૪) "નિયામક" એટલે પ્રાથમિક શિક્ષણના નિયામક;
- (૫) "(GCERT)જીસીઈઆરટી" એટલે ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ;
- (૬) "સરકાર" એટલે ગુજરાત સરકાર;
- (૭) "પૂર્વ-શાળા" એટલે પ્રારંભિક શિક્ષણની પૂર્વતેયારીરૂપ (પ્રિપેરેટરી) પ્રવૃત્તિઓ કરતી કોઈપણ સંસ્થા અને તેમાં નર્સરી, કીન્ડરગાર્ટન અથવા બીજા કોઈ નામે જાહીતા (શુપ) જૂથોનો સમાવેશ થાય છે;
- (૮) "વિદ્યાર્થી પ્રગતિ રેકર્ડ" એટલે સર્વગ્રાહી અને સતત મૂલ્યાંકનના આધારે બાળકની પ્રગતિ અંગેનું પત્રક;
- (૯) "અનુસૂચિ" એટલે અધિનિયમ સાથે જોડેલી અનુસૂચિ;
- (૧૦) "સ્કૂલ મેર્પોંગ" એટલે સામાજિક વિનો અને ભૌગોલિક અંતરને નિવારવા માટે શાળાના સ્થળ અંગેનું આયોજન;
- (૧૧) "કલમ" એટલે અધિનિયમની કલમ.

(૨) આ નિયમોમાં "નમૂના" અંગેના તમામ ઉલ્લેખોનો અર્થ, આ સાથે જોડેલા પરિશિષ્ટ-રમાં જણાવેલા નમૂનાના ઉલ્લેખો તરીકે કરવો.

(૩) અહીં આ નિયમોમાં વાપરેલા અને વ્યાખ્યાપિત ન કરેલા પણ અધિનિયમમાં વ્યાખ્યાપિત કરેલા અન્ય તમામ શબ્દો અને શાલ્ટપ્રયોગોનો અધિનિયમમાં અનુકૂમે તેમનો જે અર્થ આપેલ છે તે જ થશે.

પ્રકરણ ૨

મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર

૩. (૧) વિદ્યાર્થીઓનો પ્રવેશ.- પ્રવેશની તારીખે જે બાળકની ઉભરનું દંડું વર્ષ પુરુથ્યાનું હોય તેવા બાળકને સામાન્ય રીતે પ્રારંભિક શાળામાં પ્રવેશ આપવામાં આવશે નહિ. તેમ છતાં, જો બાળક પાંચ વર્ષની ઉભર પૂરી થયે પ્રવેશ મેળવવા માંગતું હોય તો તેને પ્રવેશ આપવામાં આવશે, પરંતુ તેણે તે વર્ષના જૂન મહિનાની ૧૫થી તારીખે પાંચ વર્ષની ઉભર પૂરી કરેલી હોવી જોઈશે.

(૨) ઉભરના પુરાવા તરીકેના દસ્તાવેજો.- જન્મ, મરણ અને લગ્ન સર્ટિફિકેશન અધિનિયમ, ૧૮૮૯ હેઠળ જન્મનું પ્રમાણપત્ર પ્રાપ્ત ન હોય ત્યારે નીચે પૈકીનો કોઈપણ એક દસ્તાવેજ શાળામાં પ્રવેશના ડેટુ માટે બાળકની ઉભરના પુરાવા તરીકે ગણવામાં આવશે-

- (ક) હોસ્પિટલ/ સહાયક નર્સ અને મીડિવાઇફ (એએનએમ) રજિસ્ટર રેકર્ડ,
- (ખ) આંગણવાડી રેકર્ડ,
- (ગ) માતાપિતા અથવા વાલીએ બાળકની ઉભર અંગે સોગાંદનામા મારફતે કરેલી જાહેરત.

(उ) प्रवेश माटे लंबावेली मुद्दत .- (१) प्रवेश माटे लंबावेली मुद्दत, शाणाना शैक्षणिक वर्जना आरंभनी तारीखथी છ મહિનાની રહેશે.

(२) प्रवेश माटे लंबावेली मुद्दत પછી બાળકને શાળામાં પ્રવેશ આપવામાં આવે ત્યારે, તે અથવા તેણી શાળાના વડાએ નક્કી કર્યા પ્રમાણેની ખાસ તાલીમની મદદથી અત્યારે પૂરો કરવાને પાત્ર થશે.

४. ખાસ તાલીમ .- (१) શાળા વ્યવસ્થાપક સમિતિ/ સ્થાનિક સત્તામંડળે ખાસ તાલીમની જરૂરિયાત હોય તેવા બાળકોને ઓળખી કરવા જોઈશે અને નીચેની રીતે એવી તાલીમની વ્યવસ્થા કરવી જોઈશે :

(ક) ખાસ તાલીમ, કલમ ૨૮(૧)માં નિર્દિષ્ટ કરેલ શैક्षણિક સત્તામંડળે મંજૂર કરેલ વય યોગ્ય અધ્યયન સામગ્રી, ખાસ પ્રકારે તૈયાર કરેલ રીત આપારિત હોવી જોઈશે.

(ખ) તે, શાળાની જગ્યામાં યોજેલા વર્ગોમાં અથવા સુવિધાવાળી રહેકાણની જગ્યામાં યોજેલ વર્ગો મારફતે પૂરી પાડવી જોઈશે.

(ગ) તે, શાળામાં કામ કરતા શિક્ષકો અથવા તે હેતુ માટે ખાસ રીતે નીમેલા શિક્ષકો દ્વારા પૂરી પાડવી જોઈશે.

(ઘ) ખાસ તાલીમનો સમયગાળો ઓછામાં ઓછા ત્રણ મહિનાની મુદ્દત સુધીનો રહેશે, જેને અધ્યયનની પ્રગતિના સામયિક મૂલ્યાંકનના આધારે લંબાવી શકાશે.

(૨) બાળકને, ખાસ તાલીમ પછી, તેની ઉમર પ્રમાણેના અનુરૂપ ધોરણમાં દાખલ કરવામાં આવે, તેનો/ તેણીનો બાકીના વર્ગ સાથે શૈક્ષણિક અને ભાવનાત્મક રીતે સફળતાપૂર્વક સમન્વય સાપ્તવા માટે સક્ષમ બનાવવા શિક્ષક દ્વારા તેના/ તેણીના ઉપર સતત ખાસ ધ્યાન આપવામાં આવશે.

૫. નવી પ્રારંભિક શાળાઓ ખોલવા અથવા ખાનગી શાળાને હસ્તગત કરવા બાબત.-

(૧) ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૬૮ને મુંબઈ પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ ની કલમ ઉની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ રચાયેલી જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ અને મુંબઈ પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ ની કલમ ઉની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ રચાયેલું ભૂનિસિપલ સ્કૂલ બોર્ડ, નિયામક અથવા આ અર્થ તેમણે અધિકૃત કરેલ અધિકારીની પૂર્વ મંજૂરીથી, જરૂરી હોય ત્યાં નવી પ્રારંભિક શાળા ખોલી શકશે અથવા ખાનગી શાળાને હસ્તગત કરી શકશે અથવા તેના દ્વારા નિભાવતી પ્રારંભિક શાળા ઉપર વધારાનું ખર્ચ કરી શકશે.

(૨) રાજ્ય સરકારે જેની અંદર શાળા સ્થાપવાની હોય તે વિસ્તારો અથવા તેની નશ્કની હઢો નીચે પ્રમાણે રહેશે-

(ક) ૧-૫ ધોરણોમાંના બાળકોના સંબંધમાં, નશ્કના વિસ્તારના ચાલીને જઈ શકાય તેવા એક કિલોમીટરના અંતરની અંદર શાળા સ્થાપવી જોઈશે.

(ખ) ૬-૮ ધોરણોમાંના બાળકોના સંબંધમાં, નશ્કના વિસ્તારના ચાલીને જઈ શકાય તેવા ઉ કિલોમીટરના અંતરની અંદર શાળા સ્થાપવી જોઈશે.

(૩) ગુજરાત રાજ્યમાની પ્રારંભિક શિક્ષણ શાળાઓ, ધોરણ ૧- ૫ અથવા હ થી ૮ અથવા ૧-૮ ધોરણની રહેશે અને રાજ્ય સરકારે આ માળખાને અનુરૂપ વિદ્યાર્થીની શાળાઓમાં ફેરફાર કરવો જોઈશે.

(૪) હાડમારીવાળા વિસ્તારોમાં, ભૂસ્ખલનોનું જોખમ, પૂર, રસ્તાઓનો અભાવ અને સામાન્ય રીતે, જાના બાળકોને તેમના વધેશી શાળા સુધી જગ્યામાં રહેલા જોખમને ધ્યાનમાં રાખીને, રાજ્ય સરકારે/ સ્થાનિક સત્તામંડળે શાળાઓને એવી જગ્યાએ રાખવી કે જેથી કરીને પેટા-નિયમ (૨) હેઠળ નિર્દિષ્ટ કરેલ હઢો ઘટાડીને એવા જોખમો ટાળી શકાય.

(૫) પેટા-નિયમ (૨)માં નિર્દિષ્ટ કરેલી હઢમાં, જગ્યાનું વિદ્યાર્થીઓ માટે વાહનવ્યવહારની સવલત અથવા રહેકાણની સવલત ઉપલબ્ધ હોય તેવા ડિસ્સાઓમાં, ધૂટણાટ મૂકી શકશે.

(૬) વસ્તીની આતી ગીયતાવાળા વિસ્તારોમાં, એવા વિસ્તારોમાંના ઉમર અનુરૂપ પ્રવેશપાત્ર વય જીથીમાંના બાળકોની સંખ્યાને લઈને, રાજ્ય સરકાર/ સ્થાનિક સત્તામંડળ એક કરતાં વધુ નશ્કની શાળાઓ સ્થાપવાની વિચારણા કરી શકશે.

- (7) સ્થાનિક સત્તામંડળે જ્યાં બાળકોને પ્રવેશ આપી શકાય તેવી નજીકની શાળા(ઓ) ઓળખી કાઢવી જોઈશે અને પોતાની હકૂમતની અંદરના દરેક માનવ વસવાટ માટે એવી માહિતી જાહેર કરવી જોઈશે.
- (8) રાજ્ય સરકારે/ સ્થાનિક સત્તામંડળે સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક પરિબળોના કારણસર શાળામાં બાળકોનો પ્રવેશ અટકે નહિ તે સુનિશ્ચિત કરવું જોઈશે.

પ્રકરણ ૩

રાજ્ય સરકાર અને સ્થાનિક સત્તામંડળની ફરજો

૬. શાળાએ મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણ પૂરું પાડવા બાબત : (૧) નીચે જણાવ્યા પ્રમાણેની શાળાઓમાં અભ્યાસ કરતા નીચેના વર્ગના બાળકો, કલમ ૧૨ની પેટા-કલમ (૧)ના ખંડ (ક), (ખ) અથવા યથાપ્રસંગ (ગ) અનુસાર મફત શિક્ષણ, મફત પાઠ્ય પુસ્તકો માટે હક્કાર રહેશે :-

- (૧) રાજ્ય સરકારે અથવા સ્થાનિક સત્તામંડળે સ્થાપેલી, તેની માલિકીની, અથવા તેના નિયંત્રણ હેઠળની શાળામાંના તમામ વિદ્યાર્થીઓ.
- (૨) પોતાના સંપૂર્ણ અથવા આંશિક: ખર્ચને પહોંચી વળવા માટે રાજ્ય સરકાર અથવા સ્થાનિક સત્તામંડળ પાસેથી આવી રીતે મેળવેલી સહાય અથવા ગ્રાન્ટ મેળવતી સહાયિત શાળામાં તેના વાર્ષિક આવર્તક ખર્ચના પ્રમાણમાં અને તેની વાર્ષિક આવર્તક સહાય અથવા ગ્રાન્ટમાંથી કરવામાં આવતું હોય ત્યારે તેની સરખામણીમાં, ઓછામાં ઓછા ૨૫%ને અધીન રહીને, તેમાં પ્રવેશ આપેલા તેટલા બાળકો.
- (૩) અધિનિયમની કલમ રના ખંડ (થ)ના પેટા-ખંડ(૩) અને (૪)માં નિર્દિષ્ટ કરેલી શાળાએ, કલમ ૧૨ની પેટા-કલમ (૧)ના ખંડ (ગ) અનુસાર સંપૂર્ણપણે બિનસહાયિત શાળાએ પ્રવેશ આપેલા તમામ વિદ્યાર્થીઓ.

સ્પષ્ટીકરણ : કલમ ૧૨ની પેટા-કલમ (૧)ના ખંડ (૫) અથવા (ગ) અનુસાર પ્રવેશ આપેલા બાળકના સંબંધમાં, મફત શિક્ષણના અધિકાર માટે સુવિધા પૂરી પાડવાની જવાબદારી, અનુકૂળ આ નિયમ ઇના પેટા-નિયમ (૧)ના ખંડો (૧), (૨) અથવા (૩) માં જણાવ્યા પ્રમાણેની શાળાઓની રહેશે.

- (૨) નજીકની શાળાઓ નક્કી કરવા અને સ્થાપવાના હેતુઓ માટે, રાજ્ય સરકારે અથવા યથાપ્રસંગ, સ્થાનિક સત્તામંડળે સ્કૂલ મેળીંગ હાથ ધરવું જોઈશે અને દૂરના વિસ્તારોના બાળકો, અશક્ત બાળકો, વંચિત જૂથના બાળકો, નબળા વર્ગના બાળકો અને કલમ ૪માં ઉલ્લેખેલ બાળકોની ઓળખ, નિયત તારીખથી એક વર્ષની મુદ્દતની અંદર અને ત્યારપણી દરેક વર્ષ કરવી જોઈશે.
- (૩) રાજ્ય સરકારે અથવા યથાપ્રસંગ સ્થાનિક સત્તામંડળે એ સુનિશ્ચિત કરવું જોઈશે કે શાળામાં કોઈપણ બાળક સાથે શ્લાન્તિ, વર્ગ, ધર્મ અથવા જાતિને અધીન રહીને કોઈ દુરૂપયોગ કરવામાં ન આવે.
- (૪) કલમ ૮ના ખંડ (ગ)ના હેતુઓ માટે, રાજ્ય સરકારે અને કલમ ૮ના ખંડ (ગ)ના હેતુઓ માટે, સ્થાનિક સત્તામંડળે એ સુનિશ્ચિત કરવું જોઈશે કે નબળા વર્ગના બાળકને અને વંચિત જૂથના બાળકને વર્ગખંડ, મધ્યાહન ભૌજન દરમ્યાન, રમતગમતના મેદાનમાં, સર્વ સામાન્ય પીવાના પાણીના વપરાશમાં અને શૌચાલય સવલતોમાં અને શૌચાલય અથવા વર્ગખંડોની સફાઈ કરવામાં વળ્ણકૃત કરવામાં ન આવે કે તેમની સાથે બેદભાવ રાખવામાં ન આવે.
૭. સ્થાનિક સત્તામંડળે બાળકોનું રેકર્ડ નિભાવવા બાબત : (૧) સ્થાનિક સત્તામંડળે તેની હકૂમતમાંના તમામ બાળકોનું તેમના જન્મથી તેઓ ૧૪ વર્ષની ઉભરના થાય ત્યાં સુધીનું રેકર્ડ, ઘરગઢ્યું સર્વ મારફતે નિયામકે હરાવેલા નમૂનામાં નિભાવવું જોઈશે.
- (૨) પેટા-નિયમ (૧)માં ઉલ્લેખેલ રેકર્ડ, દર વર્ષ અધ્યાવત કરવું જોઈશે.
- (૩) પેટા-નિયમ (૧)માં ઉલ્લેખેલ રેકર્ડ, પારદર્શી રીતે અને ખાસ કરીને ઇલેક્ટ્રોનિક સ્વરૂપમાં નિભાવવું જોઈશે અને જાહેર અધિકારકેત્રમાં મૂકવું જોઈશે અને કલમ ૮ના ખંડ (ચ)ના હેતુઓ માટે ઉપયોગમાં લેવું જોઈશે.

- (४) દરેક બાળકના સંબંધમાં પેટા-નિયમ (૧)માં ઉલ્લેખેલ રેકર્ડમાં, નીચેની બાબતોનો સમાવેશ થશે : -
- (ક) નામ, લિંગ, જન્મતારીઅ (જન્મ પ્રમાણપત્ર નંબર), જન્મસ્થળ ;
 - (ખ) માતાપિતા/ વાલીઓના નામ, સરનામા, વ્યવસાય;
 - (ગ) બાળક (હ વર્ષની ઉભર સુધી) જેમાં દાખલ થાય તેવા પૂર્વ-પ્રાથમિક શાળા/ આંગણવાડી સેન્ટર;
 - (ઘ) બાળકને જેમાં દાખલ કરવામાં આવ્યું હોય તેવી પ્રારંભિક શાળા;
 - (ઝ) બાળકનું હાલાનું સરનામું;
 - (છ) જે ધોરણમાં બાળક (હ થી ૧૪ વર્ષની વચ્ચેની ઉમરના બાળકો માટે) અભ્યાસ કરતું હોય, અને સ્થાનિક સત્તામંડળની પ્રાદેશિક છૂભૂમતમાંથી શિક્ષણ અધિવચ્ચે છોડી દેવામાં આવે તો, આવું અધિવચ્ચે છોડી દેવાનું કારણ;
 - (કુ) અધિનિયમની કલમ રના બંડ (ચ)ના અર્થ પ્રમાણે બાળક નબળા વર્ગનું છે કે કેમ;
 - (કુ) અધિનિયમની કલમ રના બંડ (ઘ)ના અર્થ પ્રમાણે બાળક વંચિત જૂથનું છે કે કેમ;
 - (૨) સ્થળાંતર, જૂઠી ધ્વાયેલી વસ્તી, ઉમરને અનુરૂપ પ્રવેશ, અશક્તતાના કારણોસર ખાસ સુવિધા/ રહેઠાણની સુવિધાની જરૂરિયાતવાળા બાળકોની વિગતો.
- (૫) સ્થાનિક સત્તામંડળે એ સુનિબૃત કરતું જોઈશે કે તેની છૂભૂમત ડેટાની શાળાઓમાં નોંધાયેલા તમામ બાળકોના નામો, દરેક શાળામાં લોકો જોઈ શકે તેવી રીતે પ્રદર્શિત કરવામાં આવે.

c. પ્રવેશ કાર્યરીતિ : (૧) કોઈપણ પૂર્વ-શાળાને વર્ષના જૂન મહિનાની ૧લી તારીખે તુ વર્ષની ઉભર પૂરી કરી ન હોય તેવા બાળકને પ્રવેશ આપવો નહિએ. પ્રવેશ માટે લંબાવેલી મુદ્દત, શાળાના શૈક્ષણિક વર્ષના આંરબની તારીખથી છ મહિનાની રહેશે.

(૨) કોઈપણ શાળાએ પ્રવેશ માટે દાન લેવું નહિએ અથવા માતાપિતાની રૂબરૂ મુલાકાત (ઇન્ટરવ્યુ) યોજવી નહિએ અને/અથવા બાળકોની કસોટી લેવી નહિએ.

d. અભ્યાસક્રમ અને મૂલ્યાંકન કાર્યરીતિ : (૧) રાજ્ય સરકારે અભ્યાસક્રમ તૈયાર કરવા, મૂલ્યાંકન કાર્યરીતિ અને પૂર્વ-શાળાઓના શિક્ષકોની લાયકાતો માટે પૂર્વ-શાળા શિક્ષણ અને સંશોધનનો અનુભવવાળા સમુચ્ચિત સત્તામંડળને ઓળખી કાઢવું જોઈશે.

(૨) સમુચ્ચિત સત્તામંડળ, પ્રારંભિક બાલ્યાવસ્થા વિકાસના ક્ષેત્રમાંના નિષ્ણાતો સાથે પરામર્શ કરીને પૂર્વ-શાળાના બાળકો માટેનો અભ્યાસક્રમ ઠરાવવા અને મૂલ્યાંકન કાર્યરીતિ માટે જવાબદાર રહેશે.

(૩) સમુચ્ચિત સત્તામંડળે, નિષ્ણાતો સાથે પરામર્શ કરીને પૂર્વ-શાળા શિક્ષણ માટેની પ્રોટોટાઇપ_(આદિરૂપ) પ્રકારની અધ્યયન સામગ્રી તૈયાર કરવી જોઈશે અથવા તૈયાર કરવાનાવવી જોઈશે.

(૪) પૂર્વ-શાળાના બાળકો માટેના અભ્યાસક્રમ અને મૂલ્યાંકનની માર્ગદર્શિકા નક્કી કરતી વખતે, સમુચ્ચિત સત્તામંડળ, નીચેની બાબતોને વિચારણામાં લઈ શકશે : -

- (ક) વિકાસના તમામ ક્ષેત્રોનું મૂલ્યાંકન એટલે કે ડિડીકલ-મોટર (બૌતિક ગતિશીલ), સામાજિક-બાવનાત્મક, ભાષા, જ્ઞાનાત્મક, નૈતિક તેમજ સર્જનાત્મક અને વિશિષ્ટ શાળા તત્ત્વરતા કૌશલ્યો.
- (ખ) મૂલ્યાંકન વિકાસાત્મક રીતે યોગ્ય, બાળકો પ્રત્યે મૈત્રીલયું અને કોઈ ડર કે લય વિનાનું સર્વશ્રાણી અને એકત્રિત પ્રકારનું હોવું જોઈશે.
- (ગ) મૂલ્યાંકન કરવાની પદ્ધતિમાં રોજિંદા અવલોકનો, અનોપચારિક વાર્તાલાય અને વિશિષ્ટ કૌશલ્યોના અવલોકનોનો સમાવેશ કરવી જોઈશે.
- (ઘ) મૂલ્યાંકનનું પરિણામ બાળકોને તેમની શક્તિઓનો પૂર્ણપણે વિકાસ કરવામાં મદદરૂપ બને અને પૂર્વ-શાળા અભ્યાસની ગુણવત્તા ધરાવતું અને શિક્ષકોને તેમના શિક્ષણ કાર્યક્રમોની સમીક્ષા અને સુધારણામાં મદદ કરે તેવું હોવું જોઈશે.

૧૦. પૂર્વ-શાળા શિક્ષકોની તાલીમ અને મૂલ્યાંકન : (૧) સમુચ્ચિત સત્તામંડળે, પૂર્વ-શાળા કેન્દ્રના શિક્ષકોની સામયિક તાલીમ અને તેમની કામગીરીના નિયમિત મૂલ્યાંકન માટેના માળખાની રચના કરવી જોઈશે.

(૨) સમુચ્ચિત સત્તામંડળે, પૂર્વ-શાળા તાલીમ સંસ્થાઓની પૂર્વ-સેવા તેમજ સેવા-અંતર્ગત તાલીમ માટેનો અભ્યાસક્રમ છરાવવો જોઈશે.

પ્રકરણ- ૪

શાળાઓ અને શિક્ષકોની જવાબદારીઓ

૧૧. નિયમિત શાળાઓમાં નબળા વર્ગોના અને વંચિત જૂથના બાળકોના પ્રવેશ બાબત :

- (૧) જે બાળકોનો અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત આદિજાતિઓ અને અન્ય પણ વર્ગોના કુટુંબોના હોય તે બાળકોનો નબળા વર્ગો અને વંચિત જૂથોમાં સમાવેશ થશે અને જેના માટે કોઈપણ સમુચ્ચિત સત્તામંડળના પ્રમાણપત્ર મારફત રાજ્ય સરકાર દ્વારા આવા ખાસ દરરજની માન્યતા પૂરતી રહેશે. જે બાળકોના કુટુંબોને તે ખાસ સમયે, (બીપીએલ) ગરીબી રેખા હેઠળ આવતી કુટુંબોની યાદીઓમાં દાખલ કરેલા હોય તેવા કુટુંબોના બાળકો, આર્થિક રીતે નબળા વર્ગોના કુટુંબોના બાળકો ગણાશે.
- (૨) નિયમક, આવા પ્રવેશ માટે માર્ગદરશિકાઓ બહાર પાડશે, જેને શાળાઓએ ફરજિયાતપણે અનુસરવાની રહેશે.
- (૩) ખાસ વર્ગના બાળકોનો અન્ય બાળકો સાથે સમન્વય સાધવા માટે શાળા વ્યવસ્થાપક મંડળ, ખાસ વર્ગના બાળકો માટેની ખાસ તાલીમ હાથ ધરવી જોઈશે. વ્યાવસાયિકપણે યોજાતી તાલીમો મારફત આ બાળકોના યોગ્ય સમન્વય માટે શિક્ષકો અને શાળા વ્યવસ્થાપન મંડળને, સુગ્રાહી બનાવવા જોઈશે.
- (૪) ખાસ વર્ગના બાળકો માળખાકીય સગવડો, અભ્યાસપૂરક પ્રવૃત્તિઓની પ્રાપ્તિ અથવા શિક્ષકો, વ્યવસ્થાપક મંડળ અને /અથવા વિદ્યાર્થીઓના (ખાસ વર્ગના બાળકો પ્રત્યેના) વર્તનના સંબંધમાં કોઈ પણ સંજોગોમાં, ખાસ વર્ગના બાળકો પ્રત્યે કોઈ બેદલાવ રાખવો જોઈશે નહિ. આ નિયમનું ગંભીર પ્રકારનું ઉલ્લંઘન થયે, માન્યતા પાછી જોંચી લઈ શકશે.
- (૫) નિયમ પના પેટા-નિયમ (૨)માં નિર્હિત કરેલા નાળુકના વિસ્તારો અથવા હદ્દો, કલમ ૧૨ની પેટા-કલમ (૧)ના ખંડ (ગ) અનુસાર આપેલા હોય તેવા પ્રવેશને લાગુ પડશે :

પરંતુ શાળા, કલમ ૧૨ની પેટા-કલમ (૧)ના ખંડ (ગ)માં ઉલ્લેખેલા બાળકો માટેની બેઠકોની આવશ્યક ટકાવારી ભરવાના હેતુઓ માટે, રાજ્ય સરકારની પૂર્વ-મંજૂરીથી આ હદ્દો લંબાવી શકશે.

૧૨. શિક્ષાત્મક કાર્યવાહી : અધિનિયમની કલમ ૧૩ની પેટા-કલમ (૧)ના ઉલ્લંઘન સંબંધી કોઈપણ ફરિયાદ મળે, નિયમક અથવા તેમણે અધિકૃત કરેલા એવા અધિકારીઓએ જરૂરી તપાસ કરવી જોઈશે અને ફરિયાદમાં મહત્વની વિષયવસ્તુ હોય તો તેમણે સંબંધિત શાળા સંચાલક મંડળને નોટિસ આપવી જોઈશે. શાળા વ્યવસ્થાપક મંડળને લેખિત અને મૌખિક રજૂઆત કરવાની તક આચ્ચા પણી, તેમણે અધિનિયમની કલમ ૧૩ની પેટા-કલમ (૨)ની જોગવાઈઓ અનુસાર સાઈટ (૬૦) દિવસની અંદર યોગ્ય હુકમ કરવો જોઈશે.

૧૩. શાળાઓની માન્યતા : (૧) આ અધિનિયમના આરંભ પહેલાં રાજ્ય સરકારે અથવા સ્થાનિક સત્તામંડળે સ્થાપેલી, તેની ભાલિકીની અથવા તેનાથી નિયંત્રિત હોય તે શાળા સિવાયની દરેક વિદ્યામાન શાળાએ, આ નિયમોના આરંભથી ત્રણ મહિનાની મુદુતની અંદર સ્વસેકરાર કરવો જોઈશે અને દરેક નવી શાળાએ, આગામી શૈક્ષણિક સત્તાનો જે વર્ષમાં આરંભ થતો હોય તે વર્ષના જાન્યુઆરી મહિનાની ૧લી તારીખ પહેલાં, તેના પાલન અથવા અન્યથા અનુસૂચિમાં છાવેલા માપદંડો અને ધોરણો સંબંધી સક્ષમ સત્તાધિકારીને નમૂના ૧માં અરજી કરવી જોઈશે અને તેની બીજી શરતો નીચે મુજબ છે :- શાળા,

(૨) મંડળી રજિસ્ટ્રેશન અધિનિયમ, ૧૯૬૦ (સન ૧૯૬૦ના ૨૧મા) હેઠળ રજિસ્ટર થયેલ મંડળી અથવા તત્ત્વમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈ કાયદાથી અથવા તે હેઠળ સ્થાપાયેલા સાર્વજનિક ટ્રસ્ટ અથવા કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૯ (સન ૧૯૫૯ના ૧લા)ની કલમ ૨૫ હેઠળ રજિસ્ટર થયેલી કોઈપણ કંપની દ્વારા ચલાવાતી હોય.

- (બ) શાળા, ભારતના સંવિધાનમાં પ્રતિજ્ઞાપિત મૂલ્યોનું પાલન કરતી હોવી જોઈશે.
- (ગ) વર્ગખંડ તરીકે વપરાતા અથવા વાપરવા ધાર્યું હોય તેવો દરેક ખંડ, વર્ગના દરેક વિદ્યાર્થી માટે ૮ ચોરસ ફૂટને સમકક્ષ ન્યૂનતમ (કાર્પેટ એરિયા) ભૌયતળ ક્ષેત્રફળ ઉપરાંત અધ્યાપન માટે ૬૦ ચોફૂટનું વધારાનું ક્ષેત્રફળ ધરાવતો હોવો જોઈશે.
- (ધ) ખંડ (ગ)માં છરાવેલી શરતને અધીન રહીને, વર્ગખંડોનું (કાર્પેટ એરિયા) ભૌયતળ ક્ષેત્રફળ ૩૦૦ ચોરસ ફૂટથી ઓછું હોયું જોઈશે નહિ, પરંતુ એક કરતાં વધુ વર્ગખંડોનું (કાર્પેટ એરિયા) ભૌયતળ ક્ષેત્રફળ ગ્રાસો ચોરસ ફૂટ કરતાં ઓછું હોય તો, શાળાનું વિદ્યાર્થી-શિક્ષકનું પ્રમાણ, નીચેના સૂત્ર પ્રમાણો ઘડેલા (નીચે સૂત્રબદ્ધ કરેલા) પ્રમાણથી, વધું જોઈશે નહિ : -
- વિદ્યાર્થી-શિક્ષક પ્રમાણ = (ચોરસ ફૂટમાં સૌથી નાના વર્ગખંડનું ક્ષેત્રફળ- સાઈટ)/ આઠ
- (૧) શાળાના મદાનો અથવા બીજા બાંધકામો અથવા મેદાનોનો ઉપયોગ માત્ર શિક્ષણ અને કૌશલ વિકાસના હેતુઓ માટે કરવામાં આવે છે.
- (૨) શાળા, રાજ્ય સરકાર/ સ્થાનિક સત્તામંડળે અધિકૃત કરેલા કોઈપણ અધિકારી દ્વારા નિરીક્ષણ માટે ખુલ્લી રાખવામાં આવે છે.
- (૩) નિયામક અથવા સક્ષમ સત્તાપિકારી વખતોવખત હુકમમાં નિર્દિષ્ટ કરે તેવા ફોર્મેટમાં અને તેટલી મુદ્દતની અંદર, સામાન્ય અથવા ખાસ હુકમથી ફરમાવે તેવા રિપોર્ટ અને માહિતી શાળાએ પૂરી પાડવી જોઈશે અને માન્યતાની શરતોની સતત પરિપૂર્ણતાને સુનિશ્ચિત કરવા અથવા શાળાની કામગીરીમાં ખામીઓ દૂર કરવા માટે રાજ્ય સરકાર અથવા સ્થાનિક સત્તામંડળ આપે તેવી સૂચનાનું પાલન કરે છે.
- (૪) ખંડ (૩)ની વ્યાપકતાને બાધ આવ્યા સિવાય, નિયામકે તેમ કરવા ફરમાવ્યું હોય તો શાળાએ તેવી વેબસાઈટ તૈયાર કરવી જોઈશે અને તેને નિભાવવી જોઈશે અને તેને અધ્યાત્મત રાખવી જોઈશે. વેબસાઈટ, નિયામક નિર્દિષ્ટ કરે તેવા ફોર્મેટમાં હોવી જોઈશે અને તેમાં તેવી માહિતી પૂરી પાડવી જોઈશે. શાળાએ નિર્દિષ્ટ કરેલી મુદ્દતની અંદર યોગ્ય રીતે અને સાચી રીતે, DISE વેબસાઈટ પર (ડિસ્ટ્રીક્ટ ઇન્ફર્મેશન સિસ્ટમ ફોર એજ્યુકેશન) DISE (ડિસ્ટ્રીક્ટ ઇન્ફર્મેશન સિસ્ટમ ફોર એજ્યુકેશન) ડેટા (માહિતી) પણ દર વર્ષ ભરવી જોઈશે.
- (૧) સક્ષમ સત્તાપિકારીએ, વિદ્યમાન શાળાઓ દ્વારા પેટા-નિયમ (૧) હેઠળ કરવામાં આવેલ દરેક એકચાર અને વિદ્યમાન શાળા તરફથી મળેલ નમૂના ૧માં મેળવેલ નવી શાળા માટેની અરજી, તે માન્યાના પંદર દિવસની અંદર જાહેર અધિકારક્ષેત્રમાં મુક્કવી જોઈશે.
- (૨) વિદ્યમાન શાળાઓએ, પેટા-નિયમ (૧) હેઠળ કરેલો દરેક એકચાર અને નવી શાળા માટેની અરજી, રાજ્ય સરકાર નિર્દિષ્ટ કરે તેટલી કી અને તેવા દસ્તાવેજ સાથે મૂર્ત (પ્રત્યક્ષ) સ્વરૂપમાં આપવી જોઈશે અને નિયામક ફરમાવે તો તેને ઇલેક્ટ્રોનિક સ્વરૂપમાં ઓનલાઈન પણ આપવા જોઈશે.
- (૩) અધિકારીઓની બનેલી સમિતિ અથવા ત્રણ સભ્યોના બનેલા સક્ષમ સત્તાપિકારીએ નીમેલા સ્વાયત્ત (સ્વતંત્ર) મંડળે, સ્વઅંકચાર નમૂનો મળ્યાના ત્રણ મહિનાની અંદર, આવી શાળાઓનું સ્થળ પર નિરીક્ષણ કરવું જોઈશે અને શાળાએ માન્યતા માટેના માપદંડોના (ધોરણો) પરિપૂર્ણ કરેલ છે કે કેમ તે દર્શાવતો રિપોર્ટ સક્ષમ સત્તાપિકારીને ૨જી કરવો જોઈશે. દરેક ૩૦-૪૦ શાળાઓ માટે, આવી એક સમિતિની ર્યાના કરવી જોઈશે.
- (૪) પેટા-નિયમ (૪)માં ઉલ્લેખેલું નિરીક્ષણ કર્યા પછી, સક્ષમ સત્તાપિકારીએ નિરીક્ષણ રિપોર્ટ જાહેર અધિકારક્ષેત્રમાં (શિક્ષણ વિભાગની વેબસાઈટ)માં મુક્કવો જોઈશે અને માપદંડો અને ધોરણોનું પાલન કરતી જગ્યાતી હોય તેવી શાળાઓને સક્ષમ સત્તાપિકારીએ, નિરીક્ષણ કર્યાની તારીખથી ૩૦ (ત્રીસ) દિવસની મુદ્દતની અંદર નમૂના ૨માં માન્યતા આપવી જોઈશે.
- (૫) જે શાળાઓ પેટા-નિયમ (૧)માં નિર્દિષ્ટ કરેલા માપદંડો અને ધોરણોનું પાલન કરતી ન હોય તેની સક્ષમ સત્તાપિકારીએ હુકમથી, યાદી બનાવવી જોઈશે. આવા કેસોમાં, આવી શાળાએ, માન્યતા મેળવવાના હેતુઓ માટે,

સ્થળ પરના બીજા (દ્રિતીય) નિરીક્ષણ માટે રૂપિયા પાંચ હજારની ફી ભરીને, સક્ષમ સત્તાધિકારીને અંદર (૧૫) દિવસની મુદ્દતની અંદર અરજી કરવી જોઈશે.

- (૩) જે વિદ્યમાન શાળાઓ પેટા-નિયમ (૧)માં નિર્દિષ્ટ કરેલા માપદંડો અને ધોરણોનું પાલન કરતી ન હોય તે શાળાઓએ અખૂતતા માપદંડો અને ધોરણોનું સૂચીકરણ કરીને, જે સમયમર્યાદામાં એવા માપદંડો અને ધોરણોનું તેણે પાલન કરવું જોઈશે તેવી આ અધિનિયમના આરંભથી ત્રણ વર્ષથી મોહુ નહિ તેટલી સમયમર્યાદા અંગેના સૌંગદનામા સાથે માન્યતા અંગેનું કામચલાઉ પ્રમાણપત્ર કાઢી આપવા માટે, સક્ષમ સત્તામંડળને અરજી કરવી જોઈશે.
- (૪) માન્યતા મળેલી ન હોય તેવી નવી શાળાએ, નિયમકને અપીલ કરી શકશે અથવા પેટા-નિયમ (૧)માં નિર્દિષ્ટ કરેલા માપદંડો અને ધોરણોનું પાલન કરવા માટેના પગલાં લેવા જોઈશે અને ત્યારપદ્ધતીના શૈક્ષણિક વર્ષો માટે નવી અરજી કરવી જોઈશે.
- (૫) જે વિદ્યમાન શાળાએ, અધિનિયમના આરંભ પછીના ત્રણ વર્ષની અંદર, પેટા-નિયમ (૧)માં નિર્દિષ્ટ કરેલા ધોરણો અને માપદંડોનું પાલન ન કરે અથવા માન્યતા માટેના કામચલાઉ પ્રમાણપત્રની કોઈપણ શરતોનું ઉત્ત્વલંઘન કરે તે વિદ્યમાન શાળા કામગીરી કરતી બંધ થશે. આ અધિનિયમના આરંભ પછી, રાજ્ય સરકાર અથવા સ્થાનિક સત્તામંડળે સ્થાપેલી, તેની માલિકીની અથવા તેના દ્વારા નિર્યાતિત હોય તે શાળા સિવાયની દરેક શાળાએ, પેટા-નિયમ (૧)માં નિર્દિષ્ટ કરેલા માપદંડો અને ધોરણોનું પાલન કરવું જોઈશે.

સ્પષ્ટીકરણ : આ નિયમના હેતુઓ માટે, “વિદ્યમાન શાળાઓ” એટલે ગુજરાત પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ (સન. ૧૯૪૭ના મુંબઈના ફુમા) હેઠળ માન્યતા આપવામાં આવી હોય અને આવી માન્યતા ચાલુ હોય તે શાળા.

૧૪. માન્યતા પાછી બેંચી લેવા બાબત.- (૧) સક્ષમ સત્તાધિકારીએ તેની પોતાની મેળે અથવા કોઈ વ્યક્તિ તરફથી રજૂઆત ભયે, તેની લેખિતમાં નોંધ કરીને તેમ માનવાને કારણ હોય કે નિયમ ૧૩ હેઠળ માન્યતા મેળવેલી શાળાએ, માન્યતા આપવા માટેની કોઈપણ શરતોનો બંગ કરેલ છે અથવા અધિનિયમની અનુસૂચિમાં ઠચવેલા માપદંડો અને ધોરણો પરિપૂર્ણ કર્યા નથી ત્યારે સક્ષમ સત્તાધિકારીએ,-

- (ક) માન્યતા આપવા માટેની જે શરતોનો બંગ કરવામાં આવ્યો હોય તે શરતો નિર્દિષ્ટ કરતી નોટિસ શાળાને આપવી જોઈશે અને એક મહિનાની અંદર તે અંગેનું સ્પષ્ટીકરણ માગવું જોઈશે.
- (ખ) શાળાએ રજૂ કરેલા સ્પષ્ટીકરણ પર વિચારણા કરવી જોઈશે અને તે સંતોષકારક ન જણાય તો અથવા નિયત સમયગાળાની અંદર કોઈ સ્પષ્ટીકરણ ન મળે તો, તેઓ, શિક્ષણશાસીઓ, સભ્ય સમાજના પ્રતિનિધિઓ, ભીડિયા અને સરકારી પ્રતિનિધિઓનો સમાવેશ કરતી પાંચ સભ્યોથી વધુ ન હોય તેટલા સભ્યોના બનેલી સમિતિએ કરવાનું શાળાનું નિરીક્ષણ કરાવડાવવી શકશે, જેણે તપાસ કરવી જોઈશે અને માન્યતા ચાલુ રાખવા અથવા તેને પાછી બેંચી લેવા માટે, પોતાની ભલામણો સહિતનો રિપોર્ટ સક્ષમ સત્તાધિકારીને રજૂ કરવો જોઈશે.
- (ગ) ખંડ (ખ)માં ઉત્તેખેલ રિપોર્ટ મળે, સક્ષમ સત્તાધિકારીએ તેને પોતાના વિવરણ સહિત નિયમકને મોકલવો જોઈશે; જેમણો, પોતાની ભલામણો સાથે, તે પછી રાજ્ય સરકારને મોકલવો જોઈશે.
- (૨) રાજ્ય સરકારે, પેટા-નિયમ (૧)ના ખંડ (ગ)માં ઉત્તેખેલ રિપોર્ટ અને ભલામણોને વિચારણામાં લીધા પછી, સક્ષમ સત્તાધિકારીને પોતાના નિર્ણયની જાણ કરવી જોઈશે.
- (૩) સક્ષમ સત્તાધિકારી, રાજ્ય સરકારના નિર્ણયના આધારે, શાળાને આપેલી માન્યતા રેટ કરતો હુકમ પસાર કરી શકશે. માન્યતા રેટ કરતો હુકમ તરતજ પછીના શૈક્ષણિક વર્ષથી અમલમાં આવશે અને માન્યતા રેટ કરાયેલા શાળાઓના બાળકોને જે નજીકની શાળાઓમાં પ્રવેશ આપવો જોઈશે તે નજીકની શાળાઓ નિર્દિષ્ટ કરવી જોઈશે.

૧૫. શાળા માટેના માપદંડો અને ધોરણો.- (૧) વિદ્યામાન માન્ય શાળાઓ, ભૌતિક મર્યાદાઓને કરશે, માણખાકીય સંબંધી માપદંડો પરિપૂર્વી કરવામાં સમર્થ ન હોય ત્યારે તે ડિસ્સામાં, બાળકોના શિક્ષણના અધિકારોનું રક્ષણ કરવા માટે આવી શાળાઓને છૂટછાટ આપી શકશે. જે શાળાઓએ પરિશિષ્ટ-૧માં નિર્દિષ્ટ કર્યા પ્રમાણેની, અધ્યયન શિક્ષણનું અમૃક સ્તર સિદ્ધ કરેલ હોય તે શાળાઓને આવી છૂટછાટ આપી શકશે. નિયામકને, પ્રાથમિક શિક્ષણમાં માપદંડો અને ધોરણોમાં છૂટછાટ આપવાની સત્તા રહેશે. શાળા, અધિનિયમમાં અને નિયમોમાં નિર્દિષ્ટ કરેલા ન્યૂનતમ ધોરણોને, આ હેતુ માટે આપવામાં આવી હોય તે અમૃતમર્યાદાની અંદર પરિપૂર્વી કરવા માટે સક્ષમ ન હોય તો તે ડિસ્સામાં, સરકાર શાળા પોતાને હસ્તક લઈ શકશે અથવા શાળાનું સંચાલન, બીજા સંચાલક મંડળને સોંપી શકશે.

(૨) શાળાઓને માન્યતા આપવા માટેની સ્વઅનુભાવ-સહ-અરજી, પરિશિષ્ટ-૨માં નિર્દિષ્ટ કર્યા પ્રમાણેની રહેશે.

૧૬. શાળા વ્યવસ્થાપક સમિતિની રચના અને કાર્યો.- (૧) બિનસહાયિત શાળા સિવાયની દરેક શાળાએ નિયત તારીખથી છ મહિનાની મુદ્દાની અંદર શાળા વ્યવસ્થાપક સમિતિ (જેને આમાં હવે પણ, "સમિતિ" તરીકે કહેવામાં આવી છે તે) ની રચના કરવી જોઈશે અને સમિતિની દર બે વર્ષ પુનર્રચના કરવી જરૂરી રહેશે. સમિતિ બાર (૧૨) સલ્યોની બનશે જેમાંથી ૫૦% સલ્યો મહિલા સલ્યો રહેશે.

(૨) સમિતિના સલ્યોના પંચોતેર ટકા સલ્યો, બાળકોના માતાપિતા અથવા વાલીઓમાંથી રહેશે. શાળાએ, વંચિત જીવ અને નબળા વર્ગના બાળકોના માતાપિતા અથવા વાલીઓને સદરહુ સમિતિમાં પ્રમાણસર પ્રતિનિષિત્વ આપવું જોઈશે.

(૩) સમિતિના બાકીના પચીસ ટકા સલ્યો, નીચેની વિકિતઓમાંથી રહેશે :-

(ક) સ્થાનિક સત્તામંડળ, નામનિયુક્ત કરે તેવા સ્થાનિક સત્તામંડળના ચુંટાયેલા સલ્યોમાંથી એક તૃતીયાંશ સલ્યો રહેશે;

અથવા સહાયક અનુદાન (ગ્રાન્ટ) મેળવતી શાળાઓના ડિસ્સામાં સંચાલક મંડળ અથવા ટ્રસ્ટમાંથી;

(બ) આવી શાળાના શિક્ષકોએ નક્કી કરવાના, શાળાના શિક્ષકોમાંથી એક તૃતીયાંશ સલ્યો;

(ગ) સમિતિમાં હોય તેવા માતાપિતા અથવા વાલીઓ નક્કી કરે તેવા, સ્થાનિક શિક્ષણશાખીઓ/ શાળામાંના બાળકોમાંથી બાકીના એક તૃતીયાંશ સલ્યો;

(ઘ) સ્થાનિક મંડળ (ગામમાં મંડળ ન હોય તો નજીકના ગામમાંનું મંડળ) (સમિતિના અધ્યક્ષ દ્વારા નામનિયુક્ત કરવાનું)

(૪) પોતાના કામકાજના સંચાલન માટે, સમિતિએ, સમિતિમાં સલ્ય તરીકે હોય તેવા માતાપિતા તરીકેના સલ્યોમાંથી અધ્યક્ષ અને ઉપાધ્યક્ષને ચુંટુવા જોઈશે. શાળાના મુખ્ય શિક્ષક અથવા શાળાને મુખ્ય શિક્ષક ન હોય ત્યારે શાળાના સિનિયર મોસ્ટ શિક્ષક, હોદ્દાની રૂએ, સમિતિના સલ્ય-નિયંત્રક (કન્વીનર) રહેશે.

(૫) સમિતિની બેઠક, ત્રણ મહિનામાં ઓછામાં ઓછી એક વખત મળશે અને બેઠકોની કાર્યનોંધ અને નિર્ણયો, યોગ્યપણે નોંધવા જોઈશે અને લોકોને ઉપલબ્ધ કરવા જોઈશે.

(૬) સમિતિએ, અધિનિયમની કલમ ૨૧ની પેટા-કલમ (૨)ના ખંડો (ક)થી (ઘ)માં નિર્દિષ્ટ કરેલી કામગીરી ઉપરાંત, નીચેની કામગીરી કરવી જોઈશે, જેના માટે તે પોતાના સલ્યોમાંથી કાર્યકારી જીવોની રચના કરી શકશે,

(ક) અધિનિયમમાં નિરૂપણ કર્યા પ્રમાણેના બાળકના અધિકારો તેમજ રાજ્ય સરકાર, સ્થાનિક સત્તામંડળ, શાળા, માતાપિતા અને વાલીની ફરજો સંબંધી માહિતી પણ સરળ અને સર્જનાત્મક રીતે, શાળાની નજીકની વસ્તીમાં કરવી જોઈશે;

(ખ) અધિનિયમની કલમ ૨૪ ના ખંડો (ક) અને (ઘ) અને કલમ ૨૮નું અમલીકરણ સુનિશ્ચિત કરવું જોઈશે;

(ગ) કલમ ૨૭માં નિર્દિષ્ટ કરેલી હોય તે સિવાયની બિનશૈક્ષણિક ફરજો શિક્ષકો પર લાદવામાં ન આવે તેના પર દેખરેખ-નિયંત્રણ રાખવું જોઈશે;

(ઘ) શાળામાં નજીકમાંથી તમામ બાળકોની પ્રવેશ-નોંધણી અને સતત હાજરીને સુનિશ્ચિત કરવી જોઈશે;

- (ચ) અનુસૂચિમાં હરાવેલા માપદંડો અને ધોરણોની જ્ઞાનવક્ષી પર દેખરેખ-નિયંત્રણ રાખવું જોઈશે;
- (છ) બાળકના અધિકારોમાં કોઈપણ વિચલન (ઉલ્લંઘન) થયું હોય, ખાસ કરીને બાળકોને માનસિક અને શારીરિક ગ્રાસ, પ્રવેશનો ઈન્કાર અને અધિનિયમની કલમ ઉની પેટા-કલમ (૨)માં નિર્દિષ્ટ કર્યા પ્રમાણેની, નિઃશુલ્ક હક્કારીની યોગ્ય જોગવાઈઓના કોઈપણ ઉલ્લંઘનની જાણ સ્થાનિક સત્તામંડળના ધ્યાને લાવવી જોઈશે;
- (૫) જરૂરિયાતોને ઓળખવી જોઈશે, યોજના તૈયાર કરવી જોઈશે અને અધિનિયમની કલમ ઉની જોગવાઈઓના અમલીકરણ પર દેખરેખ-નિયંત્રણ રાખવું જોઈશે;
- (૬) અશક્ત બાળકોની ઓળખ અને તેમની પ્રવેશ-નોંધવક્ષી અને તેમના માટેની સુવિધાઓનું દેખરેખ-નિયંત્રણ રાખવું જોઈશે અને પ્રારંભિક શિક્ષણમાં તેમની સહભાગીતા અને તેમણે પ્રારંભિક શિક્ષણ પૂર્ણ કરવા અંગેની બાબતો સુનિશ્ચિત કરવી જોઈશે;
- (૭) શાળામાં ભથ્થાષ્ટન બોજનના અમલીકરણ પર દેખરેખ-નિયંત્રણ રાખવું જોઈશે;
- (૮) શાળાની આવકો અને ખર્ચનો વાર્ષિક ડિસાબ તૈયાર કરવો જોઈશે.
- (૯) અધિનિયમ ડેફલના પોતાના કાર્યોના પાલનમાં સમિતિએ મેળવેલ કોઈપણ નાણા અલગ આત્માં જમા કરવા જોઈશે અને રાખવા જોઈશે અને તેનું દર વર્ષ ઓડિટ કરવાનાવં જોઈશે.
- (૧૦) પેટા-નિયમ (૭)માં ઉલ્લેખેલા ડિસાબો પર સમિતિના અધ્યક્ષ અને નિયંત્રક (કાન્ફીનરે) સહી કરવી જોઈશે અને તે (ડિસાબો) તૈયાર થયાના એક મહિનાની અંદર સ્થાનિક સત્તામંડળને ઉપલબ્ધ કરવા જોઈશે.
- (૧૧) સમિતિએ, નિયમ-૧૭ ડેફલ તૈયાર કરેલી શાળા વિકાસ યોજનાના અમલીકરણનું પોતાનું મૂલ્યાંકન કરતો વાર્ષિક રિપોર્ટ, દરેક શૈક્ષણિક વર્ષના અંતે તૈયાર કરવો જોઈશે. વર્ષ દરમિયાન સમિતિએ હાથ પરેલી પ્રવૃત્તિઓની સંક્ષિપ્ત માહિતીનો રિપોર્ટમાં સમાવેશ થવો જોઈશે. રિપોર્ટની નકલ, સમૂહ પ્રાપ્તિસ્થાન કેન્દ્ર (કલસ્ટર ડિસોર્સ સેન્ટર) ના સંબંધિત સંકલનકાર (કો-ઓર્ડિનેટર)ને મોકલવી જોઈશે અને તેને ગ્રામસભા સમક્ષ પણ મૂકવી જોઈશે.

૧૭. શાળા વિકાસ યોજના તૈયાર કરવા બાબત.- (૧) અધિનિયમ ડેફલ રચાયેલ શાળા વ્યવસ્થાપક સમિતિએ જે નાણાકીય વર્ષમાં તેની પ્રથમ રચના કરવામાં આવી હોય તે નાણાકીય વર્ષ પૂરું થવાના ઓછામાં ઓછા ત્રણ મહિના પહેલાં શાળા વિકાસ યોજના તૈયાર કરવી જોઈશે.

- (૨) શાળા વિકાસ યોજના, ત્રણ વાર્ષિક પેટા-યોજનાઓની બનેલી ત્રણ વર્ષથી યોજના તરીકે રહેશે.
- (૩) શાળા વિકાસ યોજનામાં નીચેની વિગતોનો સમાવેશ થશે :-

 - (ક) દરેક વર્ષ માટે પ્રવેશ નોંધવક્ષીના વર્ગદીઠ અંદાજો;
 - (ખ) અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કરેલા માપદંડોના સંદર્ભમાં, ધોરણ ૧ થી ૮ અને ધોરણ ૯ થી ૮ માટે અલગપણે મુખ્ય શિક્ષકો, વિષય શિક્ષકો અને અંશકાલિક (ખંડ સમયના) શિક્ષકો સહિત વધારાના શિક્ષકોની ગણતરી કરેલ સંખ્યામાં ત્રણ વર્ષથી વધુ મુદ્દત માટે જરૂરિયાત;
 - (ગ) અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કરેલા માપદંડો અને ધોરણોના સંદર્ભમાં, ગણતરી કરેલી ત્રણ વર્ષથી વધુ મુદ્દત માટે, વધારાની માળખાકીય સગવડો અને સાધનસામગ્રીની પ્રત્યક્ષ જરૂરિયાત;
 - (ઘ) કલમ ઉમાં નિર્દિષ્ટ કરેલી ખાસ તાલીમ સુવિધા પૂરી પાડવા માટે વધારાની જરૂરિયાત, નિઃશુલ્ક પાઠ્યપુસ્તકો અને ગણવેશ જેવી બાળકોની હક્કારી અને અધિનિયમ ડેફલની શાળાની જવાબદારીઓ પરિપૂર્ણ કરવા માટેની બીજી કોઈ વધારાની નાણાકીય જરૂરિયાત સહિત ઉપરના ખંડો (ખ) અને (ગ)ના સંબંધમાં, ત્રણ વર્ષથી વધુ મુદ્દત માટે વર્ષ દીઠ વધારાની નાણાકીય જરૂરિયાત;
 - (૪) શાળા વિકાસ યોજના પર શાળા વ્યવસ્થાપક સમિતિના અધ્યક્ષ અથવા ઉપાધ્યક્ષ અને નિયંત્રક (કાન્ફીનરે) સહી કરવી જોઈશે અને જે નાણાકીય વર્ષમાં શાળા વિકાસ યોજના તૈયાર કરવામાં આવી હોય તે નાણાકીય વર્ષ પૂરું થતાં પહેલાં શાળા વિકાસ યોજના સ્થાનિક સત્તામંડળને રજૂ કરવી જોઈશે.

૧૮. શિક્ષકોએ લઘુતમ લાયકાત પ્રાપ્ત કરવા બાબત.- (૧) રાજ્ય સરકારે, અધિનિયમના આરંભ વખતે લઘુતમ લાયકાત ધરાવતા ન હોય તેવા, કલમ ૨ના ખંડ (થ)ના પેટા-ખંડો (૧) અને (૩)માં ઉલ્લેખેલી શાળાઓના તમામ શિક્ષકો, અધિનિયમના આરંભથી પાંચ વર્ષની મુદ્દતની અંદર આવી લઘુતમ લાયકાત પ્રાપ્ત કરે, એ બાબત સુનિશ્ચિત કરવા માટે, શિક્ષકોને શિક્ષણ (તાલીમ) આપવા માટેની પૂરતી સુવિધા પૂરી પાડવી જોઈશે.
- (૨) અધિનિયમના આરંભ વખતે લઘુતમ લાયકાત ધરાવતા ન હોય તેવા, કલમ ૨ના ખંડ (થ)ના પેટા-ખંડો (૨) અને (૪)માં ઉલ્લેખેલી કોઈપણ શાળાના શિક્ષક માટે, આવી શાળાના વ્યવસ્થાપક મંડળ-એ, આવા શિક્ષક, અધિનિયમના આરંભથી પાંચ વર્ષની મુદ્દતની અંદર, આવી લઘુતમ લાયકાત પ્રાપ્ત કરી શકે તે અંગેની સુવિધા પૂરી પાડવી જોઈશે.
૧૯. વિદ્યાસહાયક અથવા શિક્ષકોના પગાર અને ભથ્થાં અને સેવાની શરતો.- (૧) રાજ્ય સરકારે, શિક્ષકોનો વ્યાવસાયિક અને કાયમી સંવર્ગ ઊભો કરવાના હેતુથી, રાજ્ય સરકાર અથવા સ્થાનિક સત્તામંડળ-એ સ્થાપેલી, તેમની માલિકીની અથવા તેમના દ્વારા નિયંત્રિત શાળાઓના શિક્ષકો અને વિદ્યાસહાયકોની સેવાની બોલીઓ અને શરતો અને તેમના પગાર અને ભથ્થાં જાહેર કરવા જોઈશે.
- (૨) ખાસ કરીને અને પેટા-નિયમ (૧)ને બાધ આવ્યા સિવાય, સેવાની નીચેની બોલીઓ અને શરતો વિચારણામાં લેવી જોઈશે:-
- (ક) કલમ ૨૧ હેઠળ રચાયેલી શાળા વ્યવસ્થાપક સમિતિ પ્રત્યેની શિક્ષકોની જવાબદારી.
- (ખ) શિક્ષણના વ્યવસાયમાં શિક્ષકો અને વિદ્યાસહાયકોનો લાંબા ગાળાનો હિતસંબંધ સ્થાપવા અંગેની જોગવાઈઓ.
૨૦. શિક્ષકો અથવા વિદ્યાસહાયકોએ બજાવવાની ફરજો.- (૧) કલમ ૨૪ની પેટા-કલમ (૧)માં નિર્દિષ્ટ કરેલા કાર્યો ફરતી વખતે અને કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૨)ના ખંડ (૩)ની આવશ્યકતાઓ પરિપૂર્ણ કરવા માટે, શિક્ષક-એ દરેક બાળકની, (વિદ્યાર્થી પ્રગતિ રેકર્ડ) વિદ્યાર્થી તરીકેના એકત્રિત (તમામ) રેકર્ડ ધરાવતી ફાઈલ નિભાવવી જોઈશે, જે (ફાઈલ) કલમ ૩૦ની પેટા-કલમ (૨)માં નિર્દિષ્ટ કરેલા પૂર્ણતા-પ્રમાણપત્ર એનાયત કરવા માટેના આધાર તરીકે ગણાશે.
- (૨) કલમ ૨૪ની પેટા-કલમ (૧)ના ખંડો (ક) થી (ચ)માં નિર્દિષ્ટ કરેલા કાર્યો ઉપરાંત, શિક્ષક, શિક્ષણ આપવાના રોજબરોજના કાર્યમાં હસ્તક્રીપ થવા દીધા સિવાય, તેને અથવા તેણેને સૌંપવામાં આવેલી નીચેની ફરજો બજાવી શકશે.-
- ક) તાલીમ કાર્યક્રમોમાં ભાગ લેવો;
- ખ) અભ્યાસક્રમો ઘડવામાં અને પાઠ્યક્રમ, ટ્રેનીંગ મોડ્યુલ અને પાઠ્ય-પુસ્તકો તૈયાર કરવામાં ભાગ લેવો.
૨૧. શાળાએ બજાવવાની ફરજો.- (૧) હાજરી.- દરેક શાળાએ, દરેક વર્ગ માટેનું એક હાજરીપત્રક નિભાવવું જોઈશે, જેમાં વિદ્યાર્થીની દૈનિક (દરરોજની) હાજરીની નોંધ કરવામાં આવશે. વિદ્યાર્થી, અગાઉથી પરચાનગી લીધા સિવાય, એક મહિનામાં ૧૦ દિવસથી વધુ દિવસ ગેરહાજર રહે, તો શાળાએ તેના માતા-પિતાને અને શાળા વ્યવસ્થાપક સમિતિને પત્ર મોકલવો જોઈશે, જેઓ આવી ગેરહાજરી માટેના કરણો જાણવા (શોધી કાઢવા) માટેના તમામ પ્રયત્નો કરશે. વિદ્યાર્થીઓ પોતાની હાજરીની જાતે જ નોંધ કરે તેવી પથ્યતિ દાખલ કરવા માટે શાળાને પ્રોત્સાહન પણ આપવું જોઈશે. નિયમક્રમ-એ, વિદ્યાર્થીઓની હાજરીની નોંધ કરવા માટે ઇન્કોર્ઝેશન ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરવા અંગે પ્રોત્સાહન આપવું જોઈશે.
- (૨) સમય-પત્રક (ટાઈમ-ટેબલ).- દરેક શાળાએ, દરેક વિષય માટે લેવાના પિરિઅડ (તાસ) દર્શાવવું સમય-પત્રક નિભાવવું જોઈશે. તેમાં પર્યાટન, રમતગમત અને સૌંદર્યલક્ષી કળા (સૌંદર્યશાસ્ત્ર) તથા બીજી અભ્યાસપૂર્ક પ્રવૃત્તિઓ માટે પૂરતા પિરિઅડ (તાસ)ની જોગવાઈ કરવામાં આવશે.
- (૩) રાજિસ્ટર (પત્રક), રેકર્ડ અને પત્રવ્યવહાર.- (ક) દરેક શાળામાં નીચેના રાજિસ્ટર (પત્રકો) અને રેકર્ડ નિભાવવા જોઈશે:

- (१) सामान्य रजिस्टर.
- (२) विद्यार्थीओनुं दैनिक હाजरी-पत्रक.
- (३) शिक्षकोनुं दैनिक હाजरी-पत्रक.
- (४) ३६ स्टोक रजिस्टर.
- (५) लाईब्रेरी (ग्रंथालय) रजिस्टर.
- (६) मासिक अહेवाल / पत्रको.
- (७) आवક अने जावक रजिस्टर अने टपाल-भर्ये पोथी (टपाल-भर्ये वडी).
- (८) समय-पत्रक (टाईम टेबल).
- (९) कर्मचारीओनी सेवा पोथी.
- (१०) वय प्रमाणपत्रनी फाईल.
- (११) शाणा છોડ्याना प्रमाणपत्रनी फाईल.
- (१२) मुलाकूती पोथी.
- (१३) विद्यार्थीओनी परीक्षा अने बढती अंगेना रेकर्ड वगेरे.
- (१४) आवक अने भर्यना. हिसाब.
- (५) तમाम रेकर्ड कमशः (धीरे धीरे) ઇलेक्ट्रोनिक (वीજाणु) पद्धतिथी (કोम्प्युटराईज़) રाखવा જोઈશે.
- (६) નિયામક, પેટા-નિયમ (૧)માં ઠરાવેલા રજિસ્ટર અને રેકર્ડ જે નમૂનામાં નિભાવવા જોઈશે તે નમૂના વખતોવખત નિર્દિષ્ટ કરી શકશે.
- (૭) પેટા-નિયમ (૧) ડેટા રાખેલા રજિસ્ટર અને રેકર્ડ શાળાની મિલકત છે. ખંડ (ક)ના પેટા-ખંડ (૧)માં ઠરાવેલ સામાન્ય રજિસ્ટરનો કોઈપણ સંજોગોમાં નાશ કરી શકાશે નહિ. નિયામક-એ, સાચવી રાખવાના બીજા રજિસ્ટર માટેની મુદ્દત વખતોવખત નિર્દિષ્ટ કરવી જોઈશે.
- (૮) શાળા કાયમી ધોરણો (હંમેશ માટે) બંધ કરવામાં આવે, તો સામાન્ય રજિસ્ટર અને બીજા રજિસ્ટર / રેકર્ડ, પે સેન્ટર સ્કૂલ (પગાર કરતી શાળા)ને સોંપી દેવા જોઈશે. સંસ્કૃત સત્તાધિકારીએ, કાયમી ધોરણો (હંમેશ માટે) બંધ થયેલી તમામ શાળાના સામાન્ય રજિસ્ટરની યાદી નિભાવવી જોઈશે.
- (૯) શાળાના મુખ્ય શિક્ષક, તમામ અહેવાલ અને પત્રકો સમયસર રજૂ કરવા માટે, રજિસ્ટર વ્યવસ્થિત રીતે અને નિયમિત તૈયાર કરવા માટે તથા શાળાના રેકર્ડની સુરક્ષિત કસ્ટડી માટે જવાબદાર રહેશે.
૨૨. શિક્ષકો અથવા વિદ્યાસહાયકો માટેનું ફરિયાદ નિવારણ તંત્ર.- (૧) કલમ ૨૧ ડેટા રચાયેલી શાળા વ્યવસ્થાપક સમિતિ, તેમાં નિર્દિષ્ટ કરેલ શાળાઓના શિક્ષકોની ફરિયાદ નિવારણ માટેનું પ્રથમ સ્તર ગણાશે.
- (૨) રાજ્ય સરકારે,-
- (૧) કલમ રના ખંડ (થ)ના પેટા-ખંડ (૪)માં ઉલ્લેખેલી શાળાઓના વ્યવસ્થાપક મંડળ અને સરકાર વચ્ચેના વિવાદ (તકાર)ની પતાવટ માટે અને તે અંગેનો નિર્ધાર્ય કરવા માટે, રાજ્ય સરે ટ્રિબ્યુનલની રચના કરવી જોઈશે, અને
- (૨) કલમ રના ખંડ (થ)ના પેટા-ખંડ (૪)માં ઉલ્લેખેલી શાળાઓના વ્યવસ્થાપક મંડળ અને સ્ટાફ વચ્ચેના વિવાદ (તકાર)ની પતાવટ માટે અને તે અંગેનો નિર્ધાર્ય કરવા માટે, જિલ્લા અથવા પ્રાદેશિક સરે ટ્રિબ્યુનલની રચના કરવી જોઈશે.

પ્રકરણ - ૫

પ્રાર્થિક શિક્ષણનો અભ્યાસક્રમ અને તેનું સમાપન

૨૩. અભ્યાસક્રમ અને મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ હરાવનાર શૈક્ષણિક સત્તામંડળ.- (૧) ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ (ગુજરાત કાઉન્સિલ ઓફ એજ્યુકેશનલ રિસર્ચ એન્ડ ટ્રેનિંગ) (જેનો આમાં હવે પછી, "GCERT" તરીકે ઉલ્લેખ કર્યો છે તે) અભ્યાસક્રમ અને મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ હરાવનાર શૈક્ષણિક સત્તામંડળ ગણાશે. સરકાર, બાળકોનું મૂલ્યાંકન કરવાની તથા શાળાને દરજાની આપવાની કામગીરી કરવા માટે બીજી નિષ્ણાત એજન્સીઓ ઊભી કરી શકશે અને તેને અધિકૃત કરી શકશે.
- (૨) GCERT-એ, દરેક ધોરણનો અંતે અને દરેક વિષયમાં બાળકોએ પ્રાપ્ત કરવાના અધ્યયનના પરિણામો (અધ્યયન નિષ્પત્તિ- learning outcomes) નક્કી કરવા જોઈશે અને આ પરિણામો (નિષ્પત્તિ)ને આધારે રાજ્યના પાઠ્યપુસ્તકો અથવા અધ્યયનની સામગ્રી અને શિક્ષકોની તાલીમની સામગ્રી મંજૂર કરવી જોઈશે.
- (૩) GCERT-એ, પોતે આખરી રૂપ આપેલા અભ્યાસક્રમ અને અધ્યયનના પરિણામોના ધોરણો સાથે સુસંગત જ્ઞાય, તો ખાનગી પ્રકાશકો અથવા પીપીપી ના ભાગીદારોએ તૈયાર કરેલા પાઠ્યપુસ્તકો અથવા અધ્યયનની સામગ્રી મંજૂર કરવા માટેની પણ વ્યવસ્થા કરવી જોઈશે.
- (૪) GCERT-એ, સતત અને સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન માટેની માર્ગદર્શિકા વખતોવખત બહાર પાડવી જોઈશે. દરેક શાળાએ આ માર્ગદર્શિકા અનુસાર સર્વગ્રાહી અને સતત મૂલ્યાંકન કરવું જોઈશે.
- (૫) GCERT-એ, યોગ્ય વિકાસલક્ષી મૂલ્યાંકનો તૈયાર કરવા જોઈશે અથવા તૈયાર કરાવડાવવા જોઈશે અને તમામ પ્રાર્થિક શાળાના શિક્ષકોએ, વર્ષમાં એક વખત, બાળકોની સ્પીષ્ટ અંગેના વિશ્વસનીય ફિડ-બેક (અભિપ્રાય) આપવા માટે, તેનો ઉપયોગ કરવો જોઈશે.
- (૬) GCERT-એ, અધ્યયનના અપેક્ષિત ધોરણો હાંસલ કરવા માટે અસર્વાર્થ હોથ તેવા બાળકો માટે, (તેમના) પરીક્ષણ-અહેવાલના આધારે, ખાસ તાલીમ-શિક્ષણ કાર્યક્રમો યોજવા જોઈશે. શિક્ષકોની સેવા-અંતર્ગત તાલીમમાં તેમને આપવામાં આવેલા શિક્ષણ (input) મારફત શિક્ષકોએ આ કાર્યક્રમોનો અમલ કરવો જોઈશે.
૨૪. અભ્યાસક્રમ અને મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ.- GCERT-એ, કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ અભ્યાસક્રમ અને મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ હરાવતી વખતે, નીચેની બાબતો વિચારણામાં લેવી જોઈશે:-
- (ક) સંવિધાનમાં જ્ઞાવેલા મૂલ્યોની સર્વીક્ષા.
- (અ) (૧) ભાષા-કૌશલ, આંકડાકીય-કૌશલ, આત્મવિશ્વાસ,
- (૨) સામાજિક અને નૈતિક મૂલ્યો,
- (૩) સુટેવો (સારી આદતો)નું મૂલ્યાંકન.
- (અ) વિદ્યાર્થીના જ્ઞાન, કાર્યક્રમતા (સામર્થ્ય) અને માનસિક ક્ષમતાનું મૂલ્યાંકન કરવું.
- (ઝ) શારીરિક અને માનસિક ક્ષમતાઓના વિકાસનું પૂર્ણપણે મૂલ્યાંકન કરવું.
- (ચ) ૩૨, માનસિક આધાત અને ચિંતા ઉપજાવે તેવું મૂલ્યાંકન ન હોવું જોઈશે.

- (૭) સર્વગ્રાહી અને સતત મૂલ્યાંકન, તેનો અમલ કરવા માટે જ્ઞાન અને ક્ષમતાની જાણકારી, અભ્યાસક્રમ અને અભ્યાસેતર પ્રવૃત્તિઓ.
- (૮) વિદ્યાર્થીઓની પ્રગતિ અને વિકાસ અને શિક્ષકોની કામગીરી જાણવા માટે વિવિધ મૂલ્યાંકનોના પરિણામોનો ઉપયોગ કરવો જોઈશે.
૨૫. સામયિક (મુદ્દતી) તાલીમ અને નિયમિત મૂલ્યાંકન માટેનું તંત્ર ઊભું કરવા બાબત.- GCERT-એ, સામયિક (મુદ્દતી) તાલીમ માટેનું અને CRCs અને BRCsની કામગીરીનાં નિયમિત મૂલ્યાંકન કરવા માટેનું તંત્ર ઊભું કરવું જોઈશે.
૨૬. શિક્ષકોના સેવા-અંતર્ગત તાલીમ કાર્યક્રમોનું સામયિક (મુદ્દતી) બાહ્ય મૂલ્યાંકન.- GCERT-એ, શિક્ષકોના સેવા-અંતર્ગત તાલીમ કાર્યક્રમોના સામયિક (મુદ્દતી) બાહ્ય મૂલ્યાંકન માટેની વ્યવસ્થા કરવી જોઈશે અને આવા કાર્યક્રમોને અધ્યાવત કરવા માટે મૂલ્યાંકનના આવા અભ્યાસોની માહિતી (input)-નો ઉપયોગ કરવો જોઈશે.
૨૭. શિક્ષણની ગુણવત્તા અંગેના સામયિક (મુદ્દતી) મૂલ્યાંકન બાબત અને તે અંગેનો રિપોર્ટ તૈયાર કરવા બાબત.-
 (૧) સરકારે, શિક્ષણની ગુણવત્તાનું સામયિક (મુદ્દતી) મૂલ્યાંકન કરવા માટે એક સ્વતંત્ર સંસ્થા અથવા શાળા (વીંગ) પણ ઊભી કરવી જોઈશે અને ગુજરાત રાજ્યની શાળામાં “શાળાના શિક્ષણની ગુણવત્તાના દરજા” અંગેનો રિપોર્ટ તૈયાર કરવો જોઈશે.
 (૨) સરકારે, અભ્યાસપૂર્ક પ્રવૃત્તિઓ અને અભ્યાસેતર પ્રવૃત્તિઓ સહિત, ગુણવત્તાના વિવિધ માપદંડો અને છેલ્લા કેટલાક વર્ષો દરમિયાન જોવા મળેલી પ્રગતિને આધારે પોઇન્ટ આપીને, રાજ્યની દરેક પ્રાથમિક શાળાને સમયાંતરે શ્રેષ્ઠિબળ ગોઠવવા (ગ્રેડ આપવા) માટેની વ્યવસ્થા કરવી જોઈશે.
૨૮. નિયમિતપણે દેખરેખ-નિયંત્રણ રાખવા માટેનું તંત્ર.- સરકારે, શિક્ષકોની પૂર્વ-સેવા તાલીમની ગુણવત્તાનું નિયમભિતપણે દેખરેખ-નિયંત્રણ રાખવા માટેનું તંત્ર ઊભું જોઈશે અને નેશનલ કાઉન્સિલ એફ ટીચર્સ એજ્યુકેશન (NCTE)-એ ઠરાવેલા ધોરણો અને માપદંડો સાથે સુસંગત ન હોય તેવી શિક્ષકોની તાલીમ સંસ્થાઓ બંધ કરાવવી જોઈશે.
૨૯. શિક્ષકોની યોગ્યતા માટેની સામાન્ય કસોટી દાખલ કરવા બાબત.- સરકારે, શિક્ષકોના પૂર્વ-સેવા શિક્ષણ (તાલીમ) અંગેના ન્યૂનતમ ધોરણો સુનિશ્ચિત કરવા માટેનું તંત્ર વિકસાવવું જોઈશે. અને તે શિક્ષકોની ભરતી માટેની સામાન્ય યોગ્યતા કસોટી દાખલ કરી શકશે.
૩૦. પ્રારંભિક શિક્ષણનું પૂર્ણતા-પ્રમાણપત્ર આપવા બાબત.- (૧) પ્રારંભિક શિક્ષણનું પૂર્ણતા-પ્રમાણપત્ર, પ્રારંભિક શિક્ષણ પૂરું કર્યાના એક મહિનાની અંદર શાળા/બ્લોક/જિલ્લા કક્ષાએ આપવું જોઈશે.
 (૨) પેટા-નિયમ (૧)માં ઉલ્લેખેલા પ્રમાણપત્રથી પ્રમાણિત કરવામાં આવશે કે બાળકે કલમ રણ ડેણ ઠરાવેલા તમામ અભ્યાસક્રમો પૂર્ણ કરેલ છે અને તેમાં બાળકના (વિદ્યાર્થી પ્રગતિ રેકૉર્ડ) વિદ્યાર્થી તરીકેના એકત્રિત (તમામ) રેકૉર્ડનો સમાવેશ કરવામાં આવશે અને ઠરાવેલા અભ્યાસક્રમ સિવાયની પ્રવૃત્તિઓના સેત્રે બાળકે હાંસલ કરેલ સિદ્ધિઓ પણ તેમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવશે અને તેમાં સંગીત, નૃત્ય, સાહિત્ય, રમતગમત વગેરેનો સમાવેશ કરી શકાશે.

પ્રકરણ - ૬

બાળકોના અધિકારનું રક્ષણ

- ૩૧. રાજ્ય બાળ અધિકાર સુરક્ષા આયોગની કામગીરી વાબત.- (૧) રાજ્યમાં શિક્ષણના અધિકારના રક્ષણ માટેનું સત્તામંડળ (જેનો આમાં હવે પછી, “REPA” તરીકે ઉલ્લેખ કર્યો છે તે) રહેશે, જે, આવા આયોગની રચના કરવામાં આવે ત્યાં સુધી, રાજ્ય બાળ અધિકાર સુરક્ષા આયોગ (જેનો આમાં હવે પછી, “SCPCR” તરીકે ઉલ્લેખ કર્યો છે તે)ના કાર્યો જેવા જ કાર્યો કરશે.**
- (૨) શિક્ષણના અધિકારના રક્ષણ માટેનું સત્તામંડળ (REPA) નીચેની વ્યક્તિઓનું બનશે:-
- (ક) અધ્યક્ષ, જે ઉચ્ચ શૈક્ષણિક પ્રતિષ્ઠા ધરાવતી વ્યક્તિ હોવી જોઈશે અથવા તે હાઈ કોર્ટના ન્યાયાધીશ હોવા જોઈશે અથવા તેણે બાળકોના અધિકારને ઉત્તેજન આપવા માટે ઉત્કૃષ્ટ કામગીરી કરેલી હોવી જોઈશે; અને
- (ખ) નીચેના ક્ષેત્રોમાં શ્રેષ્ઠતા, યોગ્યતા (સામર્થ્ય), પ્રામાણિકતા, પ્રતિષ્ઠા અને અનુભવ ધરાવતા બે સભ્યો, જેમાંથી ઓછામાં ઓછો એક સભ્ય મહિલા સભ્ય હોવો જોઈશે:
- (૧) શિક્ષણ;
 - (૨) બાળ આરોગ્ય સંબાળ અને બાળ વિકાસ;
 - (૩) ડિશોર ન્યાય અથવા ઉપેક્ષિત અથવા તરછોડાયેલા બાળકોની અથવા અશક્ત બાળકોની સંબાળ;
 - (૪) બાળ-મજૂરને અથવા માનસિક રીતે પીડિત બાળકો પાસે કામ લેવાની પ્રથા નાબૂદ કરવી;
 - (૫) બાળ-મનોવિજ્ઞાન અથવા સમાજવિજ્ઞાન; અથવા
 - (૬) કાનૂની વ્યવસાય.
- (૩) શિક્ષણના અધિકારના રક્ષણ માટેના સત્તામંડળ (REPA)ના તમામ રેકર્ડ અને અસ્ક્યામત, રાજ્ય બાળ અધિકાર સુરક્ષા આયોગ (SCPCR)ની રચના બાદ તરત જ તેને તબદીલ કરવા જોઈશે.
- (૪) રાજ્ય બાળ અધિકાર સુરક્ષા આયોગ (SCPCR) અથવા યથાપ્રસંગ, શિક્ષણના અધિકારના રક્ષણ માટેના સત્તામંડળ (REPA), પોતાના કાર્યો કરતી વખતે, રાજ્ય સલાહકાર પરિષદ-એ તેમને પૂછાણ માટે મોકલેલી બાબતો અંગે પણ કામગીરી કરશે.
- (૫) રાજ્ય સરકારે, રાજ્ય બાળ અધિકાર સુરક્ષા આયોગ (SCPCR) અથવા યથાપ્રસંગ, શિક્ષણના અધિકારના રક્ષણ માટેના સત્તામંડળ (REPA)માં એક (સેલ) એકમની રચના કરવી જોઈશે, જે રાજ્ય બાળ અધિકાર સુરક્ષા આયોગ (SCPCR), અથવા શિક્ષણના અધિકારના રક્ષણ માટેના સત્તામંડળ (REPA)-ને આ અધિનિયમ ડેટના તેના કાર્યો કરવામાં સહાય કરશે.
- ૩૨. રાજ્ય બાળ અધિકાર સુરક્ષા આયોગ (SCPCR) સમબંધિત રજૂ કરવાની રીત.- (૧) રાજ્ય બાળ અધિકાર સુરક્ષા આયોગ (SCPCR) અથવા યથાપ્રસંગ, શિક્ષણના અધિકારના રક્ષણ માટેનું સત્તામંડળ (REPA), એસએમએસ, ટેક્સિફોન અને પત્રથી જેનો સંપર્ક કરી શકાય તેવી ચાઈલ્ડ હેલ્પ લાઇન શરૂ કરશે, જે નારાજ થયેલા બાળક/વાલી માટે અધિનિયમ ડેટના અધિકારોના ઉલ્લંઘન અંગેની ફરિયાદ કરવા માટેના ફોરમ (Forum) તરીકે કાર્ય કરશે, જે તેમની ઓળખની નોંધ કરશે, પરંતુ તેમની ઓળખ જાહેર કરશે નહિએ.**
- (૨) હેલ્પલાઇનને કરવામાં આવેલી તમામ ફરિયાદોનું, રાજ્ય બાળ અધિકાર સુરક્ષા આયોગ (SCPCR) અથવા યથાપ્રસંગ, શિક્ષણના અધિકારના રક્ષણ માટેના સત્તામંડળ (REPA) દ્વારા, પારદર્શક ‘ઓલર્ટ ઓન એક્શન (alert and action)’ કાર્યપદ્ધતિ દ્વારા દેખરેખ-નિર્માણ રાખવામાં આવશે.

- उ.३. राज्य सलाहकार परिषदनी रचना अने तेना कार्यो:- (१) राज्य सलाहकार परिषद (जेनो आमां हવे पधी, "परिषद" तरीके उल्लेख करवामां आव्यो छे ते) अध्यक्ष अने चौदशी वधु नहि तेटला सभ्योनी बनेली रहेशे.
- (२) राज्य सरकारना प्राथमिक शिक्षण विभागनो छवालो धरावता मंत्री, होदानी द्वारे, परिषदना अध्यक्ष गऱ्गाशे.
- (३) प्राथमिक शिक्षणनो छवालो धरावता सचिव, नाशा सचिव, आषिज्ञति विकास (विभाग)ना सचिव, सामाजिक न्याय अने अधिकारिता (विभाग)ना सचिव, स्टेट प्रोफेक्टर डायरेक्टर (राज्य परियोजनाना नियामक) अने गुजरात शैक्षणिक संशोधन अने तालीम परिषद (गुजरात काउन्सिल ओळ एज्युकेशनल रिसर्च एन्ड ट्रेनिंग) (GCERT)ना नियामक होदानी द्वारे सभ्यो गऱ्गाशे.
- (४) सरकार, प्रारंभिक शिक्षण अने बाण विकासना क्षेत्रे ज्ञान अने व्यावहारिक अनुबव धरावती व्यक्तिओमांथी, नीये मुळब, परिषदना सभ्योनी निमधूक करेशे:-
- (क) ओषधामां ओषधा चार सभ्यो, अनुसूचित जातिओ, अनुसूचित आषिज्ञतिओ अने लघुमती (कोम)नी व्यक्तिओमांथी रहेशे;
- (ख) ओषधामां ओषधो एक सत्य, खास जुरियात धरावता बाणकोना शिक्षणनु विशेषित ज्ञान अने व्यावहारिक अनुबव धरावती व्यक्तिओमांथी रहेशे;
- (ग) एक सत्य, पूर्व-प्राथमिक शिक्षणना क्षेत्रे विशेषित ज्ञान धरावती व्यक्तिओमांथी रहेशे;
- (घ) ओषधामां ओषधा बे सभ्यो, शिक्षकोने शिक्षण (तालीम) आपवाना क्षेत्रे विशेषित ज्ञान अने व्यावहारिक अनुबव धरावती व्यक्तिओमांथी रहेशे;
- (ङ) आवा सभ्योमांथी पचास टका सत्यो भिला सभ्यो होवा जोઈशे; अने
- (५) प्राथमिक शिक्षणना नियामक सत्य-सचिव रहेशे.
- (६) परिषदना कामकाजनी कार्यरीति नीये मुळब रहेशे:-
- (क) परिषद, नियमित रीते, अध्यक्ष नक्की करे तेवा समये मળेहो, परंतु तेनी छेल्ली बेठक अने आगामी बेठक वय्ये त्रावा मासानो समयगाणो रहेवो जोઈशे नहि;
- (ख) अध्यक्ष परिषदनी बेठकनु प्रमुखस्थान लेशे. अध्यक्ष कोई कारणसर परिषदनी बेठकमां हाजर न रही शકे, तो ते, आवी बेठकनु प्रमुखस्थान लेवा भाटे, परिषदना कोई सभ्यने नामनियुक्त करी शक्शे;
- (ग) परिषदना ओषधामां ओषधा ५०% सभ्यो हाजर होय, तो तेनी बेठकनु कोरम पूर्ण गऱ्गाशे.
- (७) काउन्सिलना सभ्योनी निमधूक माटेनी बोलीओ अने शरतो नीये मुळब रहेशे :-
- (क) दोक सत्य, सत्य तरीकेनो पोते होदो धारण करे ते तारीखथी बे वर्षनी मुदत माटे होदो धरावशे :
- परंतु कोईपछा सत्य बे वर्षथी वधु मुदत भाटे होदो धरावशे नहि.
- (ख) सभ्यने, सिद्ध गेरवत्तासूक अथवा असमर्थताना आधारे अथवा नीयेनामांथी कोई एक अथवा तेथी वधु कारणसर राज्य सरकारना हुक्मथी तेना होदा उपरथी दूर करी शकाशे :-
- (१) ते नादार ठर्यो होय; अथवा
- (२) ते काम करवा माटे ईन्टकार करे अथवा काम करवा माटे असमर्थ थयो होय; अथवा
- (३) ते अस्थिर मगजनो होय अथवा सक्षम कोई-यो तेने तेवो होवानु आहेर कर्यो होय; अथवा
- (४) तेणे पोताना होदानो एवी रीते दुरुपयोग कर्यो होय के तेने होदा उपर चालु राखवानु आहेर हितने नुकसानकारक होय; अथवा
- (५) सक्षम कोई तेने कोई गुना माटे दोषित हराव्यो होय; अथवा

- (દ) પરિષદની ગેરહાજર રહેવાની રજા મેળવાય પરિષદની લાગલાગટ બે બેઠકોમાં ગેરહાજર રહેલ હોય.
- (ગ) કોપડા સભ્યને સુનાવણીની પૂરતી તક આપી હોય તે સિવાય તેના હોદા ઉપરથી દૂર કરી શકશે નહિ.
- (ઘ) સભ્યોના હોદાની જગ્યા, તેનું મૃત્યુ થવાથી, રાખ્યામં આપવાથી અથવા અન્યથા કો કારણસર ખાલી પડે, તો પેટા-નિયમ(૪)ની જોગવાઓ અનુસાર 120 દિવસની મુદ્દતની અંદર નવી નિમણૂક કરીને ભરવી જોશે.
- (ચ) સમિતિ અને આયોગના બિન-સરકારી સભ્યો અને તે વર્ગની બીજી વ્યક્તિઓના સંબંધમાં રાજ્ય સરકારે બહાર પડેલા હુકમો અનુસાર પરિષદના સભ્યો, સરકારી પ્રવાસ અને મુસાફરી માટેના મુસાફરી અને દૈનિક લથથાં મેળવવા હક્કારાર ગણાશે.

પરિશિષ્ટ-1

(જુઓ નિયમ 15)

અધ્યયન-નિષ્પત્તિ (લર્નિંગ આઉટકાર્સ)ના ધોરણો : આરટી (Right To Education) નો લક્ષ્યાંક તમામ બાળો માટે ગુણવત્તાસભર શિક્ષણ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે. શાળાઓમાં આવશ્યક માળખાકીય સાધનસામગ્રી અને શિક્ષક ઉપલબ્ધ હોય, પરંતુ વિદ્યાર્થીઓ સારી રીતે અભ્યાસ કરી રહ્યા ન હોય (તે સમસ્યા આજકાલ (શિક્ષણ) પદ્ધતિના ઘણા ક્ષેત્રોમાં ગુણોત્ત્વ, નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર એજયુકેશન રિસર્ચ એન્ડ ટ્રેનિંગ (NCERT), એન્યુઅલ સ્ટેટ્સ એજયુકેશન રિપોર્ટ (ASER), એજયુકેશન ન્સપેક્શન (EI) અને બીજા અભ્યાસો પરથી ધ્યાન પર આવી છે), તો આરટી (Right To Education) નો લક્ષ્યાંક સિદ્ધ થઈ શકશે નહિ.

આથી, શાળાઓ અધ્યયન-નિષ્પત્તિ ધોરણો પણ પ્રાપ્ત કરે તે મહત્વનું છે. અપૂર્કતી પરંતુ આવશ્યક માળખાકીય વ્યવસ્થા સાથે અધ્યયન-નિષ્કર્ષ પ્રાપ્ત કરવો તે વિદ્યમાન શાળાઓનું મુખ્ય લક્ષ્યાંક જણાય છે. કો કારણોસર (દા.ત. વધુ વસ્તીવાયા શહેરી વિસ્તારમાં અથવા જ્યાં તાલીમબદ્ધ શિક્ષકો ઉપલબ્ધ ન હોવાને કારણો) માળખાકીય ધોરણો જ્યાં આપ્ય થ શકે તેમ ન હોય તેવા સંજોગોમાં વિદ્યાર્થીઓના અધ્યયનને નુકસાન થતું નથી તે બાબત સુનિશ્ચિત કરવામાં અધ્યયન-નિષ્કર્ષ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાથી સહાય મળી રહેશે.

અનુક્રમાંક	શાળાઓમાં જરૂરિયત	વર્ણન	ભારોક
૧.	વિદ્યાર્થીની અધ્યયન-નિષ્પત્તિ (સંપૂર્ણ સર)	પ્રમાણભૂતે કસોટીનો ઉપયોગ કરીને, (માત્ર ગોખણપણી પર નહિ) પણ અધ્યયન પર ધ્યાન ડેન્નિત કરીને વિદ્યાર્થીના અધ્યયન સ્તરને વ્યક્તિગત મૂલ્યાંકનથી માપવું જોશે.	૩૦ %
૨.	વિદ્યાર્થીની અધ્યયન-નિષ્પત્તિ (શાળાની પૂર્વ-કામગીરી સાથે સરખાવતા થયેલો સુધ્ધારો)	શાળાઓ (૧) નભાના વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ ન આપીને થોરાય પરિણામ દર્શાવતી નથી તે બાબત સુનિશ્ચિત કરવા આ પાસું દાખલ કરવામાં આવ્યું છે. વિદ્યાર્થીઓ સુસ્પન્ન સમાજમાંથી આવતા હોવાને કારણે શાળાની કામગીરીની તદ્દન સારી છાપ ઉભરી આવે છે - ને બાબતનો પણ આ પાસા દારા સહજ ઉલ્લેખ થાય છે. માત્ર પ્રથમ વર્ષમાં જ આ પાસું ઉપલબ્ધ રહેશે નહિ અને ભારોક બીજા પરિબળો વચ્ચે વહેચેવામાં આવશે.	૪૦%
૩.	નપુટ(સવલતો, શિક્ષણી લાયકાતો સહિત.)	અધિનિયમની અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કર્યા પ્રમાણેના શાળાના ધોરણો અને માપદંડો.	૧૫ %
૪.	વિદ્યાર્થીની બિન-શૈક્ષણિક નિષ્પત્તિ (અભ્યાસપૂરક પ્રવૃત્તિઓ અને	આ પરિબળ નક્કી કરવા માટે વિદ્યાર્થીની બિન-શૈક્ષણિક (નોન-એક્ડેમ્યુકેશન) ક્ષેત્રોમાંની સિદ્ધિ તેમજ માતા-પિતાના	૧૫ %

અનુકૂમાંક	શાળાઓમાં જરૂરિયાત	વર્ણન	આરોક
	રમતગમત, વ્યક્તિત્વ અને મૂલ્યો) અને માતાપિતાનો (ફિડિએક) અભિપ્રાય	ઓપચારિક મંતવ્યો પરથી મળેલા અભિપ્રાયનો ઉપયોગ કરવો જોશે. સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ, રમત-ગમત, કલાને મહત્વ આપત્તાં પ્રમાણભૂત સરવે કરવાના સાધનો વિકસાવવા જોશે. માતાપિતાના અભિપ્રાયમાં, વર્ગોના ઓછામાં ઓછા 20 માતા-પિતાના અભિપ્રાયનો સમાવેશ કરવો જોશે. અને તેને સંકલિત કરવો જોશે.	
			100%

નોંધ :

- > આ ધોરણો રાજ્ય સરકાર, સ્થાનિક સર્વામંડળ, મારફત ચલાવતી શાળાઓ, ખાનગી સહાયિત શાળાઓ તેમજ બિન-સહાયિત શાળાઓ સહિત તમામ શાળાઓને લાગુ પડશે.
- > શાળાના સરેરાશ પરિણામ (શક્ય હોય તો ટકાવારી પ્રમાણેના સરવાળા)ને જેનાથી ન્યૂનતમ ગ્રેડની વ્યાખ્યા કરી શકાય તેવા લેંલમાં રૂપાંતરિત કરવો જોશે.
- > વિદ્યમાન શાળાઓએ માન્યતાનું ધોરણ પ્રાપ્ત કરવા ન્યૂનતમ ગ્રેડ મેળવવો જોશે. ન્યૂનતમ ગ્રેડ ન મેળવનાર શાળાઓનું 4 વર્ષ એક વાર નિયમિત કરવામાં આવતા મૂલ્યાંકનને બદલે તે પછીના વર્ષે પણ મૂલ્યાંકન થશે. તે શાળાઓએ (રાજ્ય-એ પ્રસિદ્ધ કરેલી માર્ગદર્શિકા પર આધારિત, ઉદાહરણ તરીકે તેમના (શાળાઓના) શિક્ષકોને તાલીમ અપાવવાની વધુ આવશ્યકતા માટે)ના એક્ષાન ખ્લાન પણ બધાર પાડવા જોશે અને તેઓ સંંગ 3 વર્ષ સુધીમાં ન્યૂનતમ પરિણામ મેળવવામાં નિષ્ઠળ જાય, તો આવી શાળાઓને બંધ કરી દેવામાં આવશે.
- > તેમ છતાં, આ બાબતની નોંધ કરવી જોશે કે આ અધ્યયન-નિષ્ઠર્ષ, શાળાઓને નોંધપાત્ર સુધારણા માટેના મુદ્દાઓ પૂરા પાડે છે (માળખાકીય ધોરણો જ નહિ પરંતુ જે કો શાળા ખરેખર સુધારા કરવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે, તે સુધારા કરી શકવા સમર્થ બનશે)
- > આ વિગતો પ્રાપ્ત કરવાના હેતુથી, રાજ્ય આ કોતની નિષ્ણાપાત્ર હોય અને અનુભવ ધરાવતી હોય તેવી એક થી વધુ વ્યાવસાયી ગ્રાહિત એજન્સીઓ મારફત સ્વતંત્ર રીતે મૂલ્યાંકન હાથ ધરી શકશે. એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે આ જરૂરિયાત પર આધારિત હોય તેવા આ મહત્વના ક્ષેત્રો અંગે વધુ એજન્સીઓ નિપુણતા કેળવે.
- > દરેક એજન્સીને જુદા-જુદા પ્રકારની શાળાઓનું મૂલ્યાંકનનું કામ સૌંપવું જોશે. મૂલ્યાંકન સમાન ધોરણો મુજબ હોય રીતે થાય તે જરૂરી હોવાથી (સરકારી શાળાઓ, ખાનગી શાળાઓ વગેરે માટે કો અલગ એજન્સીને કામ સૌંપવામાં આવશે નહિ).
- > દરેક શાળાનું સામાન્ય રીતે દર 4 થા વર્ષ મૂલ્યાંકન કરવામાં આવશે. તેમ છતાં, ખૂબ જ નબળનું પરિણામ મેળવતી શાળાઓનું મૂલ્યાંકન સક્ષમ સત્તાપિકારી દ્વારા વારંવાર કરાવવું જોશે.
- > મૂલ્યાંકન, માત્ર ગોખણપદ્ધીવાળા ભણતર પર નહિ પરંતુ 'સમજણ સાથેના ભણતર' અથવા 'ઉપયોગી થ શકે તેવા ભણતર પર કેન્દ્રિત હોવું જોશે. પ્રશ્નો બાળકોને વિચારવા પ્રેરે તેવા હોવા જોએ, નહિ કે ગોખી શકાય તેવા. તેમાંના કેટલાક પ્રશ્નો એવા પ્રકારના કે એવી રીતના હોવા જોશે કે જે ખાસ કરીને પાઈપપુસ્ટકમાંથી જ ન લેવાયા હોય અને છતાં તેના વિષયવસ્તુનું સર તે તબક્કે જે શીખવવામાં આવ્યું હોય તેને અનુરૂપ હોય.

પરિશિષ્ટ- ૨

(જુઓ નિયમ ૧ાંનો પેટા- નિયમ (૧))

નમૂનો ૧

શાળાને માન્યતા આપવા માટેનું સ્વ-એકરાર સહ અરજી પત્રક

મતિ,

જિલ્લા શિક્ષણ અધિકારી/ જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિકારી
(જિલ્લાનું અને રાજ્યનું નામ)

શ્રીમાન,

હું, આ સાથે, બાળકોનો મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર અધિનિયમ, ૨૦૦૮ની અનુસૂચિમાં કચરેલા ધોરણો અને માપદંડોના પાલનના સંબંધમાં વિદ્યમાન શાળા વતી સ્વ-એકરાર/.....(શાળાનું નામ)ને, શાળાના આરંભના વર્ષ ૨૦૧.....થી અમલમાં આવે તેમ માન્યતા આપવા માટેના કચરેલા પ્રોફેર્મામાં અરજી મોકલું છું.

આપનો વિશ્વાસુ

બિડાયા :

સ્થળ :

તારીખ :

વ્યવસ્થાપક સમિતિના અધ્યક્ષ/ વ્યવસ્થાપક

ક. શાળાની વિગતો

૧.	શાળાનું નામ :	
૨.	શૈક્ષણિક સત્ર :	
૩.	જિલ્લો :	
૪.	ટપાલનું સરનામું :	
૫.	ગામ/શહેર :	
૬.	તાલુકો :	
૭.	પિન કોડ :	
૮.	એસટીડી (STD)કોડ સહિતનો ફોન નંબર :	
૯.	ફેક્સ નંબર :	
૧૦.	ઈ-મેઇલ એડ્રેસ, હોય તો :	
૧૧.	નજીકનું પોલીસ મથક :	

ખ. સામાન્ય માહિતી

૧.	સ્થાપનાનું વર્ષ :	
૨.	શાળા ખુલ્યાના પ્રથમ ડિવસની તારીખ :	
૩.	ટ્રસ્ટ/મંડળી/સંચાલક સમિતિનું નામ :	
૪.	ટ્રસ્ટ/ મંડળી/સંચાલક સમિતિ રજિસ્ટર થયેલ છે કે કેમ :	
૫.	ટ્રસ્ટ/ મંડળી/સંચાલક સમિતિનું રજિસ્ટ્રેશન કેટલી મુદ્દત સુધી માન્ય છે :	
૬.	ટ્રસ્ટ/ મંડળી/સંચાલક સમિતિની માલિક ન હોય તેવી વ્યક્તિઓની, સાથે જોડેલી સોંગંદનામું કરેલી નકલમાં સભ્યોની તેમના સરનામા સાથેની યાદીમાં તે અંગેનો પુરાવો છે કે કેમ :	
૭.	શાળાના વ્યવસ્થાપક/ પ્રમુખ/અધ્યક્ષનું નામ અને કાર્યાલયનું સરનામું :	
	નામ :	
	હોદ્દો :	
	સરનામું :	
	ફોન નં :	(ક.)..... (ન.).....

૬.	છેલ્લા તે વર્ષ દરમિયાનની કુલ આવક અને ખર્ચ વધારાનો/ખાપ :			
	વર્ષ	આવક	ખર્ચ	વધારાનો/ખાપ

૭.	શાળાનો પ્રકાર અને વિસ્તાર
૧.	પ્રશિક્ષણનું માધ્યમ :
૨.	શાળાનો પ્રકાર (ધોરણોમાં પ્રવેશ અને સમાપન (ધોરણ.....થી ધોરણસુધી) નિર્દેશ કરવો) :
૩.	સહાયિત હોય તો, એજન્સીનું નામ અને સહાયની ટકાવારી :
૪.	શાળા માન્યતા ધરાવે છે કે કેમ :
૫.	જો ધરાવે છે, તો કયા સત્તાધિકારીની (માન્યતા ધરાવે છે) માન્યતા નંબર :
૬.	શાળાને પોતાનું મકાન છે કે તે ભાડાના મકાનમાં ચાલે છે. :
૭.	શાળાનું મકાન અથવા અન્ય મારત અથવા મેદાન હિવસ અથવા રાત્રિ દરમિયાન વાણિજ્યિક અથવા (શાળાના કોઈ કર્મચારીના રહેઠાણના હેતુ સિવાય)ના રહેઠાણના હેતુઓ માટે અથવા પ્રકારની રાજકીય અથવા બિન-શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ કે તેવી બીજી પ્રકારની પ્રવૃત્તિઓ માટે વપરાય છે કે કેમ ? :
૮.	શાળાનો કુલ વિસ્તાર :
૯.	શાળાનો બાંધકામ કરેલો વિસ્તાર :

૮. એન્સોલમેન્ટ સ્ટેટ્સ (નોંધણી કરાવ્યા અંગેની માહિતી)

	ધોરણ	વિભાગની સંખ્યા	વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા
૧.	પૂર્વ-પ્રાથમિક		
૨.	૧-૪		
૩.	૫-૮		

૯. માળખાકીય સુવિધા ની વિગતો અને સ્વચ્છતા વિષયક પરિસ્થિતિ

	ખંડ	સંખ્યા	સામાન્ય કદ (ક્ષેત્રફળ/ વિસ્તાર)
૧.	વર્ગખંડ :		
૨.	કાર્યાલય ખંડ-સહ-સ્ટોર રૂમ-સહ-મુખ્ય શિક્ષકનો ખંડ :		
૩.	રસોઝુ -સહ-કોકાર :		

૭. અન્ય સવલતો		
૧.	તમામ સવલતો માટે અવરોધમુક્ત પ્રવેશ છે કે કેમ :	
૨.	અધ્યાપન-અધ્યયન સામગ્રી (યાદી જોડવી) :	
૩.	રમત અને ખેલકૂદની સાધન-સામગ્રી (યાદી જોડવી) :	
૪.	ગ્રંથાલયમાં પુસ્તકોની સવલત-	
	• પુસ્તકો (પુસ્તકોની સંખ્યા) :	
	• સામયિક/વર્તમાનપત્રો :	
૫.	પીવાના પાણીની સવલતનો પ્રકાર અને સંખ્યા :	
૬.	સ્વસ્થતાવિષયક પરિસ્થિતિ.	
	(૧) ફલશ સંડાસ (W.C.) અને મુતરડી :	
	(૨) કુમાર માટે અલગ શૌચાલય/ મુતરડીની સંખ્યા :	
	(૩) કન્યાઓ માટે અલગ શૌચાલય/ મુતરડીની સંખ્યા :	

૮. શૈક્ષણિક સ્ટાફની વિગતો		
૧. સંપૂર્ણપણે માધ્યમિક/ઉચ્ચ-માધ્યમિકમાં અધ્યાપન કરાવતા (દરેક શિક્ષક વિષેની અલગ માહિતી)		
શિક્ષકનું નામ (૧)	પિતા/પતિ કે પત્નીનું નામ (૨)	જન્મ તારીખ (૩)
શૈક્ષણિક લાયકાત (૪)	વ્યાવસાયિક લાયકાત (૫)	અધ્યાપનનો અનુભવ (૬)
સોફ્ટેલ ધોરણ (૭)	નિમણૂકની તારીખ (૮)	તાલીમી કે બિન-તાલીમી (૯)
૨. પ્રારંભિક અને માધ્યમિક બંનેમાં અધ્યાપન કરાવતાં (દરેક શિક્ષક વિષેની અલગ માહિતી)		
શિક્ષકનું નામ (૧)	પિતા/પતિ કે પત્નીનું નામ (૨)	જન્મ તારીખ (૩)
શૈક્ષણિક લાયકાત (૪)	વ્યાવસાયિક લાયકાત (૫)	અધ્યાપનનો અનુભવ (૬)
સોફ્ટેલ ધોરણ (૭)	નિમણૂકની તારીખ (૮)	તાલીમી કે બિન-તાલીમી (૯)

3. મુખ્ય શિક્ષક			
	શિક્ષકનું નામ (૧)	પિતા/પતિ કે પત્નીનું નામ (૨)	જન્મ તારીખ (૩)
	શૈક્ષણિક લાયકાત (૪)	વ્યાવસાયિક લાયકાત (૫)	અધ્યાપનનો અનુભવ (૬)
	સૌંપેલ ધોરણ (૭)	નિમણૂકની તારીખ (૮)	તાલીમી કે બિન-તાલીમી (૯)

અ. પાઠ્યક્રમ અને અભ્યાસક્રમ

૧.	દરેક ધોરણ (ધોરણ < સુધી)માં ભણાવાતા પાઠ્યક્રમ અને અભ્યાસક્રમની વિગતો :	
૨.	વિદ્યાર્થીના કાર્યમૂલ્યાંકનની પદ્ધતિ :	
૩.	શાળાના વિદ્યાર્થીઓએ ધોરણ < સુધીમાં કોઈ બોર્ડની પરીક્ષા આપવી જરૂરી છે કે કેમ? :	

૨. આથી પ્રમાણિત કરવામા આવે છે કે શાળાએ આ અરજી સાથે ડિસ્ટ્રીક્ટ ઇન્કોર્પેશન સિસ્ટમ (DIES)ના આ ડેટા કેન્દ્ર ફોર્મેટમાં પણ માહિતી રજૂ કરેલ છે.

૩. આથી પ્રમાણિત કરવામા આવે છે કે સમુચ્ચિત સત્તાપિકારીએ અધિકૃત કરેલા કોઈપણ અધિકારી હાંચા તપાસ કરવા શાળા ખુલ્લી રહેશે. (તપાસ કરવાની છૂટ રહેશે).

૪. આથી પ્રમાણિત કરવામા આવે છે કે શાળા, સક્ષમ સત્તાપિકારી વખતોવખત ફરમાવે તેવા રિપોર્ટ અને માહિતી પૂરી પાડવાની બાંધકારી આપે છે અને માન્યતાની શરતને સતત પરિપૂર્ણ કરવા અથવા શાળાના કામકાજમા ખામી દૂર કરવા અંગે સક્ષમ સત્તાપિકારી બહાર પાડે તેવા આદેશોનું પાલન કરશે.

૫. આથી પ્રમાણિત કરવામા આવે છે કે આ અધિનિયમના અમલીકરણને લગતા શાળાના રેકર્ડ, કોઈપણ સમયે સક્ષમ સત્તાપિકારીએ અધિકૃત કરેલ કોઈ અધિકારીની તપાસ માટે ખુલ્લા રહેશે અને શાળા, સંસદ/ રાજ્યની વિધાનસભા/ પંચાયત/ યથાપસંગ, ખુનિસિધ્ધ કોર્પોરેશન પ્રત્યેની તેની અથવા પોતાની જવાબદારીઓ બજાવવા કેન્દ્ર સરકાર અને/ અથવા રાજ્ય સરકાર/સ્થાનિક મંડળ અથવા વહીવટીતંત્રને સક્ષમ બનાવવા જરૂરી હોય તેવી તમામ માહિતી પૂરી પાડશે.

સહી/-

અધ્યક્ષ/વ્યવસ્થાપક

વ્યવસ્થાપક સમિતિ

.....શાળા

સ્થળ:

નમૂળો ૨
(જુઓ નિયમ ૧૩ (૫))

ગ્રામ :

શૈળ :

ઈ-મેઈલ:

ફેક્સ :

માન્યતા પ્રમાણપત્ર

પ્રમાણપત્ર ક્રમાંક.

પ્રતિ,

વ્યવસ્થાપકશ્રી,

.....શાળા,

.....ગામ/નગર/શહેર,

તાલુકો.....,

જિલ્લો

બાળકોનો મન્ત્ર અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર અધિનિયમ, ૨૦૦૮ હેઠળ કરેલા ગુજરાત બાળકોનો મન્ત્ર અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર નિયમો, ૨૦૧૨ની જોગવાઈઓને અધીન રહીને, આથી, નીચેની શરતોએ
..... થી સુધીની તરફ વર્ષની મુદ્દત માટે ધોરણ થી

ધોરણ..... માટે..... જિલ્લા/શહેરમાં આવેલી,..... શાળાના

વ્યવસ્થાપકને માન્યતા પ્રમાણપત્ર (જેને આમાં હવે પછી, "પ્રમાણપત્ર" તરીકે કહ્યું છે તે), આપવામાં આવે છે:-

શરતો

૧. આપેલ માન્યતા બંધવવા પાત્ર નથી અને તેનો ગર્ભિત અર્થ કોઈપણ રીતે ધોરણ ઈથી ઉપરના ધોરણની માન્યતા આપવાના/જોડાણ કરવાના કોઈ બંધન તરીકે થશે નહિ.
૨. બાળકોનો મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર અધિનિયમ, ૨૦૦૮ના (સન ૨૦૦૮ના ઉપ મા), ગુજરાત બાળકોનો મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર નિયમો, ૨૦૧૨ની જોગવાઈઓ, ભારત સરકારે અને રાજ્ય સરકારે બહાર પહેલી માર્ગદર્શિકાઓ અને કોઈ સૂચનાઓ, આદેશો અથવા સરકારી હરાવો શાળાને બંધનકર્તા રહેશે.
૩. શાળાએ, નાણકના વિસ્તારમાંના નબળા વર્ગના બાળકો અને વંચિત જૂથના બાળકોને, પૂર્વ ગ્રાથમિક વર્ગો સહિત ધોરણ ૧માં તે ધોરણના સંખ્યાબળના ૨૫% સુધી, પ્રવેશ આપવો જોઈશે અને મુક્ત અને ફરજિયાત ગ્રાંબિક શિક્ષણ, તેની સમાપ્તિ સુધી, પુરુ પાડવું જોઈશે.
૪. ડેપિટેશન (માથાદીઠ) ફી લેવા પર પ્રતિબંધિત છે અને તેથી, દ્રસ્ટ, મંડળી અથવા શાળાએ કોઈપણ ડેપિટેશન ફી અથવા અન્ય રીતે બીજા દાન અથવા એવી ફીના બદલામાં ચીજવસ્તુઓ લેવી જોઈશે નહિ.
૫. શાળાએ, પ્રવેશ આપવાના હેતુઓ માટે બાળકની અથવા તેના અથવા તેણીના માતા-પિતા અથવા વાલીઓનો કોઈપણ રીતે કોઈ સીનીગ ટેસ્ટ (તપાસ કસોટી) અથવા કાર્યરીતિ અપનાવવી જોઈશે નહિ.
૬. શાળાએ, ઉમરના પુરાવાના અભાવે અથવા ધર્મ, જ્ઞાતિ, પંથ અથવા જાતિ, જન્મ સ્થળ અથવા તે પૈકીના કોઈપણ આધાર પર કોઈ બાળકને પ્રવેશ આપવાનો હંન્કાર કરવો જોઈશે નહિ.
૭. શાળાએ એ સુનિશ્ચિત કરવું જોઈશે કે:
 - (૧) પ્રવેશ આપેલ કોઈપણ બાળકને શાળામાં ગ્રાંબિક શિક્ષણ પૂરું થતાં સુધી કોઈપણ ધોરણમાં રોકી રાખવામાં ન આવે અથવા શાળામાંથી કાઢી મુકવામાં ન આવે;
 - (૨) કોઈપણ બાળક શારીરિક શિક્ષા અથવા માનસિક ત્રાસને પાત્ર થાય નહિ;
 - (૩) કોઈપણ બાળકને ગ્રાંબિક શિક્ષણ પૂરું થતાં સુધી બોર્ડની કોઈ પરીક્ષા પાસ કરવાનું ફરમાવવામાં ન આવે;
 - (૪) ગ્રાંબિક શિક્ષણ પૂરું કરનાર દરેક બાળકને નિયમ ૩૦ હેઠળ નિયત કર્યા પ્રમાણેનું પ્રમાણપત્ર ઐનાયત કરવામાં આવે;
 - (૫) અધિનિયમની જોગવાઈ પ્રમાણે અશક્તતા ધરાવતા અથવા વિશેષ જરૂરિયાતવાળા વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ અપાયેલો છે/સમાવિષ્ટ કરેલા છે;
 - (૬) (ક) નેશનાલ કાઉન્સિલ ઓફ ટીચર્સ એજયુકેશને અને રાજ્યસરકારે અથવા અધિનિયમની કલમ ૨૭ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ અધિકૃત કરાયેલ હોય એવા સત્તાધિકારીએ નિયત કર્યા પ્રમાણેની લઘુત્તમ લાયકાતો ધરાવતા અને પરિપૂર્ણ કરતા હોય તેવા શિક્ષકીની ભરતી કરાયેલ છે;
 - (ખ) શિક્ષણ વિભાગના તારીખ ૨૭મી એપ્રિલ, ૨૦૧૧ના સરકારી હરાવ ક્રમાંક : પીઆરઈ-૧૧૧૦-૨૨૩-કે. થી હરાયેલ લાયકાતોનું પાલન થયેલ છે એ પણ જોવું;
 - (ગ) અધિનિયમના આરંભ વખતે લઘુત્તમ લાયકાતો ધરાવતા ન હોય તેવા વિદ્યમાન શિક્ષકોએ અધિનિયમના આરંભથી ૫ વર્ષની મુદ્દતની અંદર એવી લઘુત્તમ લાયકાતો પ્રાપ્ત કરે;

- (૮) શિક્ષણ વિભાગના તારીખ ૨૭મી એપ્રિલ, ૨૦૧૧ના સરકારી છાવ ક્રમાંક : પીઆરઈ -૧૧૧૦-૨૨ડ-કે. ની પ્રસિદ્ધિ પછી જે કોઈ નવા શિક્ષકની ભરતી કરવામાં આવી હોય તેવા શિક્ષકે સંબંધિત (ગુપ્ત)જૂથ માટે છાવેલી ટીચર્સ ઓલિજિબિલિટી ટેસ્ટ (ટેટ) પાસ કરવી જરૂરી રહેશે;
- (૯) અધિનિયમની અનુસૂચિમાં છાવેલ વિદ્યાર્થી-શિક્ષક પ્રમાણ (સ્ટુડન્ટ-ટીચર રેશીયો) અથવા ધથામસંગ શાળામાં ત૩૦ ચો. ફૂટ કરતાં ઓછા કદના વર્ગભંડો હોય તો, નિયમ-૧૨ના પેટા-નિયમ (૧)ના બંદ (૮)થી છાવેલ પ્રમાણ (રેશીયો), એ બેમાંથી જે ઓછું હોય, તે પ્રમાણનું શાળાએ પાલન કરવું જોઈશે. શિક્ષકોની ભરતી અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કરેલી જરૂરિયાત અનુસાર કરવી જોઈશે;
- (૧૦) શિક્ષકોને ચુક્કવવાપાત્ર પગાર અને બથથાં અને તેમની સેવાની બોલીઓ અને શરતોનું નિયમન કરતા, રાજ્ય સરકારે કરેલા નિયમો લાગુ પાડવામાં આવે;
- (૧૧) અધિનિયમની કલમ-૨૪ની પેટા-કલમ (૧)હેઠળ નિર્દિષ્ટ કર્યા પ્રમાણે શિક્ષક પોતાની ફરજો બજાવે;
- (૧૨) શિક્ષકો અથવા શિક્ષિકાઓ પોતાને ખાનગી શિક્ષણની પ્રવૃત્તિઓ સાથે જોડાય નહિ;
- (૧૩) કેન્દ્ર સરકારે અથવા રાજ્ય સરકારે અથવા નિયામકે બહાર પાઠેલ માર્ગદર્શિકાઓ અને આદેશનું પાલન કરતી પારદર્શક અને નિષ્પક્ત પ્રવેશ પ્રક્રિયાને અનુસરવામાં આવે;
- (૧૪) વિદ્યાર્થીઓ પાસેથી વસ્તુલવાની ફીના સંદર્ભમાં રાજ્ય સરકારે અથવા પ્રાથમિક શિક્ષણ નિયામકે વખતોવખત બહાર પાઠેલ કોઈ વિનિયમ, આદેશ, સૂચના અથવા માર્ગદર્શિકાઓનું ચુક્કપણે પાલન કરવું જોઈશે.
૮. સમુચ્ચિત સત્તામંડળે ઘડેલા પાદ્યકમના આધારે તૈયાર કરેલ અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે શાળા શિક્ષણ આપે.
૯. શાળાએ, અધિનિયમની કલમ ૧૮માં છાવ્યા પ્રમાણે શાળામાં પ્રાચ્ય સુવિધાઓના પ્રમાણમાં વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ આપવો જોઈશે.
૧૦. શાળાએ, અધિનિયમની કલમ ૧૮માં નિર્દિષ્ટ કર્યા પ્રમાણે શાળાના ધોરણો અને માપદંડો જાળવવા જોઈશે અને ખાસ કરીને કોઈ માહિતી પૂરી પાડવાને લગતી, શાળાની વેબસાઈટના નિભાવ અને દર વર્ષ નિયત સમયમાં સાચી અને વિશ્વસનીય ડીઆઇએસેઈ (DISE) ડિસ્ટ્રીક્ટ ઇન્કર્મેશન સિસ્ટમ ફોર એજયુકેશન ટેટા (માહિતી) બરવાને લગતી, નિયમ ૧૩ની તમામ શરતોનું પાલન કરવું જોઈશે.
૧૧. શાળાની જગ્યાની અંદર અથવા એ જ નામથી શાળાની બહાર કોઈ અનધિકૃત વર્ગો, ચલાવવા જોઈશે નહિ.
૧૨. શાળાના મકાનનો અથવા અન્ય બાંધકામોનો અથવા મેદાનોનો માત્ર શિક્ષણ અને કૌશલ્ય વિકાસના હેતુઓ માટે જ ઉપયોગ કરવામાં આવે.
૧૩. શાળા, મંડળી રજિસ્ટ્રેશન અધિનિયમ, ૧૮૬૦ (સન ૧૮૬૦ના ૨૧મા) હેઠળ નોંધાયેલી મંડળી દ્વારા અથવા તત્ત્વમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈ કાયદા હેઠળ રચાયેલ સાર્વજનિક ટ્રસ્ટ દ્વારા ચલાવવામાં આવે.
૧૪. શાળા, કોઈ વ્યક્તિ, જૂથ અથવા વ્યક્તિઓના મંડળ અથવા કોઈ બીજું વ્યક્તિઓના નફા માટે ચલાવાતી નથી.
૧૫. ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ પાસે હિસાબોનું ઓડિટ કરાવવું જોઈશે અને તેને પ્રમાણિત કરાવવા જોઈશે અને યોગ્ય હિસાબી પત્રકો નિયમો પ્રમાણે તૈયાર કરવા જોઈશે. દરવર્ષી હિસાબોના તમામ પત્રકો સાથે ઓડિટ કરાયેલ રિપોર્ટની એક નકલ સક્ષમ સત્તાવિકારીને મોકલવી જોઈશે.
૧૬. આપની શાળાને જાળવેલ માન્યતા કોડ નંબર.....છે. તેની નોંધ લેવા અને આ કચેરી સાથેના કોઈપણ પત્રવ્યવહાર માટે તેનો ઉલ્લેખ કરવા વિનંતી.

૧૭. શાળા, નિયામક અને સક્ષમ સત્તાવિકારી વખતોવખત ફરમાવે તેવા રિપોર્ટ અને માહિતી પૂરી પાડશે અને શાળા ચાલુ રાખવાની માન્યતાની શરતને પરિપૂર્ણ કરવા અથવા શાળાના કામકાજમાંની ખામીઓ દૂર કરવા રાજ્ય સરકાર/સ્થાનિક સત્તામંડળ આપે તેવા ઓફશોનું પાલન કરશે.
૧૮. મંડળી, કોઈ હોય તો, તેનું રાજીસ્ટ્રેશન ફરી તાજું કરવાનું સુનિશ્ચિત કરવું જોઈશે.

૩..... (અકે રૂપિયા) ની ફી મળેલ છે.

આ પ્રમાણપત્ર*(તારીખ)*(મહિનો)* (વર્ષ)ના રોજ આપેલ છે.

સહી
સક્ષમ સત્તાવિકારીનું નામ અને
હોદ્દો.

સ્થળ :

ગુજરાતના રાજ્યપાલના હુકમથી અને તેમના નામે,

આર.પી.ગુપ્તા,
સરકારના સચિવ.

